

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет економіки та управління
Кафедра бізнес-економіки та підприємництва**

**Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
Денна (очна) форма навчання**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
МІНЗЮКА ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА
на тему «ОБҐРУНТУВАННЯ БІЗНЕС-ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО
ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ ПІДПРИЄМСТВА»**

*Робота виконана з дотриманням основних принципів та фундаментальних
цінностей академічної доброчесності _____ Мінзюк О.О.*

Науковий керівник:

Ст. викладач

_____ Євген СМІРНОВ

Робота допущена до захисту в ЕК «__» _____ 20__ р. протокол № __

Зав. кафедри бізнес-економіки
та підприємництва,
докт. екон. наук, проф.

Інна РЄПІНА

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1 Сутнісно-видова характеристика банкрутства та причини його настання	6
1.2 Методичні підходи до діагностики ймовірності банкрутства підприємства	12
1.3 Аналіз і деталізація можливих заходів запобігання банкрутству підприємства	16
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МСЗ»)	24
2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства	24
2.2 Аналіз фінансового стану підприємства в контексті ймовірності банкрутства	29
2.3 Оцінка ймовірності банкрутства ТДВ «Яготинський МСЗ»	34
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МСЗ»	40
3.1 Розробка та імплементація моделі запобігання банкрутству підприємства в умовах невизначеності	40
3.2 Прогнозне оцінювання результативності запобігання банкрутству ТДВ «Яготинський МСЗ»	51
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах сучасної ринкової економіки компанії часто потрапляють у ситуацію нестійкого фінансового стану, що найчастіше, призводить до банкрутства. Непередбачливість, неадаптивна стратегія розвитку, зовнішні фактори - все це може негативно позначитися на фінансовому становищі будь-якого підприємства. У зв'язку з цими факторами виникає значний ризик банкрутства та неспроможності багатьох компаній. Незалежно від регіону, в якому знаходиться компанія - банкрутство ніколи не приходить раптово. Для компанії завжди є ключові індикатори, що свідчать про погіршення фінансового положення, важливо звертати на них увагу, аналізувати та реалізовувати ефективні інструменти щодо запобігання можливому банкрутству. Однією із причин виникнення кризової ситуації на підприємствах є низький рівень менеджменту. Історичним фактором, який визначає прийняття неправильних управлінських рішень, є відсутність на вітчизняних підприємствах системи раннього попередження та реагування, одним із завдань якого є прогнозування ймовірності банкрутства.

До питань фінансового оздоровлення неплатоспроможних підприємств, а також проблем оцінки ризику банкрутства організації у своїх роботах зверталися як російські, так і зарубіжні вчені – економісти.

Банкрутство підприємства та його ліквідація означають збитки не лише для акціонерів, кредиторів, виробничих партнерів, споживачів продукції, а й зменшення податкових надходжень до бюджету, збільшення безробіття, що може стати фактором макроекономічної нестабільності. Істотним є те, що серед підприємств, справа про банкрутство яких розглядаються арбітражним судом, значна питома вага таких, які тимчасово потрапили до критичну ситуацію. Вартість їх активів значно вища за суму кредиторської заборгованості. У разі проведення фінансового оздоровлення чи реструктуризації такі підприємства можуть розрахуватися з боргами і продовжити своєї діяльності. Проте, через недосконалість законодавства, відсутності належного теоретико-методичного

забезпечення санації, кваліфікованого в цих питаннях фінансового менеджера та ін. причин, багато хто з потенційно життєздатних підприємств стали безнадійними. У зв'язку з цим вивчення питань запобігання банкрутству та фінансовому оздоровленню підприємства є актуальним.

Об'єктом дослідження є фінансовий стан підприємства в контексті оцінки ймовірності банкрутства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування бізнес-пропозицій попередження банкрутства.

Мета дослідження - запобігання банкрутства підприємства.

В процесі досягнення мети вирішувались наступні завдання:

- надати сутнісно-видову характеристику банкрутства та причини його настання;
- розглянути методичні підходи до діагностики ймовірності банкрутства підприємства;
- провести аналіз і деталізацію можливих заходів запобігання банкрутству підприємства;
- надати загальну організаційно-економічну характеристику підприємства;
- провести аналіз фінансового стану підприємства в контексті ймовірності банкрутства;
- здійснити оцінку ймовірності банкрутства ТДВ «Яготинський МСЗ»;
- розробити модель запобігання банкрутству підприємства в умовах невизначеності;
- здійснити прогнозну оцінку результативності запобігання банкрутству ТДВ «Яготинський МСЗ».

В процесі аналізу були використані такі прийоми та методи:

1. Первинна обробка зібраної інформації.
2. Горизонтальний та вертикальний аналізи бухгалтерського балансу, дозволили зіставити величини конкретних статей та визначити їх зміна, а також встановити структуру балансу та виявити динаміку її зміни.

3. Коефіцієнтний метод, визначення коефіцієнтів платоспроможності, ліквідності, рентабельності, тощо.

4. Табличний та графічний метод для наочного надання матеріалу на всіх стадіях дослідження.

5. Розрахунок ймовірності банкрутства з використанням моделей Альтмана, Ліса, Спрінгейта.

Для проведення дослідження було використано наступну інформаційну базу: наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативно-правові та законодавчі акти, монографії, статті, Інтернет матеріали та фінансову звітність досліджуваного підприємства.

Теоретичні значимість роботи полягає в розробці моделі запобігання банкрутства на сучасних промислових підприємствах.

Інформаційну базу дослідження склали наукові публікації, підручники, статті, матеріали в Інтернет, фінансова звітність підприємства.

Практична значимість роботи полягає в можливості використання запропонованої антикризової програми у діяльності промислових підприємств харчової промисловості.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутнісно-видова характеристика банкрутства та причини його настання

На наш погляд, банкрутство це явище, що має реальні причини виникнення. Тому насамперед необхідно розглянути його у даному аспекті. Для розкриття економічного змісту інституту банкрутства необхідно звернутися до історії виникнення цього інституту та з'ясувати, яке соціально-економічне значення мало поняття банкрутства у процесі розвитку економіки.

У початковий період зародження інституту банкрутства до нього ставилися як до результату господарської діяльності, що призвів дане господарство до фінансової неспроможності та нездатності відновлення виробничого процесу. Для держави це однозначно було втратою платника податків і ставлення до такого господарства було явно негативне. Своїм корінням інститут неспроможності сягає далекого минулого. Перші відлуння конкурсних відносин можна виявити в римському праві. Оскільки у стародавніх були розвинені господарські та майнові зв'язки, і навіть механізм оцінки майна.

Забезпечення зобов'язань на той час мало особистісний характер «щоб видобути кредит, плебею залишалося лише закласти себе та дітей у кабалу кредиторів» [4]. В у разі невиконання вимог щодо повернення кредиту, боржник надходив у особисте розпорядження кредитора, причому останній мав право вбити боржника та розрубати його тіло на частини.

Насправді ставлення до таких суб'єктів господарювання виражалося в тому, що існуючі тоді норми права дозволяли страчувати неспроможних боржників. Власника підприємства, що виявилось банкрутом, прирівнювали до злодія і з

табличкою на шиї поміщали у ганебного стовпа. Так Наполеон порівнював неспроможного боржника з капітаном, який покинув корабель, а факт неспроможності розглядав як злочин.

Практика показала, що поняття банкрутства як результату господарської діяльності у всі часи займало своє місце в економічній науки. Це зумовило необхідність наукового дослідження та економіко-правової інтерпретації даного явища.

Банкрутству дана була економічна оцінка як неплатежу, заборгованості господарства перед іншим господарством та державою. Також було дано юридична оцінка, тобто боржник повинен був понести покарання у разі невиконання зобов'язань, що висувуються щодо нього.

Однак у процесі своєї господарської діяльності підприємства, як у минулі роки, так і в сучасності, потрапляють у такі умови, що виявляються у стані неплатоспроможності та банкрутства. На етапі розвитку громадянського права банкрутство стало об'єктом регулювання громадянського права.

Таким чином, виникнення необхідності вирішення проблеми банкрутства, історичний розвиток цього процесу, показало, що банкрутство – це об'єктивні умови, в які потрапляють організації до певних обставин. Причинами виникнення цих обставин може бути економічно неспроможна внутрішньогосподарська політика, що проводиться керівництвом організації.

Основні підходи до визначення поняття «банкрутство» наведені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 - Підходи до дефініції «банкрутство підприємства»

Автор	Визначення
1	2
Козирева А.	«Банкрутство – нездатність задовольнити вимоги кредиторів щодо оплати товарів (робіт, послуг), включаючи нездатність забезпечити обов'язкові платежі до бюджету у зв'язку з незадовільною структурою балансу боржника» [10].
Господарський кодекс України	«Визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному законом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури» [6].
Ніколайчук О.А.	«Банкрутство – «нездатність фінансувати поточну операційну діяльність та погасити термінові зобов'язання» [18].

Продовження таблиці 1.1

1	2
Ємельянов О.	«Банкрутство – це визнана судом нездатність боржника у повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів щодо грошових зобов'язань, про виплату вихідної допомоги та (або) про оплату праці осіб, працюючих або працюючих за трудовим договором, та (або) виконати обов'язок зі сплати обов'язкових платежів» [8].
А.С. Яблонська	«Банкрутство – це ліквідація підприємства на основі юридичних підстав, основною підставою є неспроможність суб'єкта господарювання задовольнити у визначені терміни пред'явлені йому кредиторами вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом» [34].
Кодекс України з процедур банкрутства	«Банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури»[9].
Авторське трактування	Банкрутство – абсолютна неплатоспроможність боржника, що є наслідком глибокої фінансової кризи, внаслідок якої підприємство не може задовольнити пред'явлені йому кредиторами вимоги».

Джерело: складено автором на основі [10, 32,6, 31, 9, 18, 34,8, 2]

З юридичної точки зору неплатоспроможність у формі тривалого непогашення своїх зобов'язань перед кредиторами є лише підставою для звернення до суду. А неспроможність, як визнаний рішенням суду стан підприємства, спричиняє юридичний статус підприємства з особливим режимом функціонування, обмеженнями у розпорядженні активами підприємства та особливим порядком визнання та погашення заборгованості. Економічна неспроможність може виражатися в неплатоспроможності організації, що може бути результатом погіршення та (або) відсутності наступних показників:

- зростання собівартості виробленої продукції/ послуги в тих самих умовах, у яких діють інші підприємства, у яких собівартість аналогічної продукції або зростає, або знижується;
- зростання вартості оборотних коштів, що може бути результатом марнотратства та безгосподарності;
- зниження рівня прибутковості та (або) відсутність прибутку на внаслідок реалізації виробленої продукції та надання послуг;

Поряд з об'єктивними внутрішніми причинами, які є результатом неефективної економічної політики всередині організації існують і зовнішні

(суб'єктивні) причини, які можуть призвести до фінансової неспроможності та банкрутства. Причини такі:

- високе податкове навантаження на підприємства матеріального виробництва, що є результатом неефективної податкової політики, чинної країни;
- залежність грошової політики держави від волатильності світових валют (долара та євро), що впливає на фінансове стан організацій у вигляді підвищення ціни товарів;
- неефективна протекціоністська політика держави, що наводить до збільшення імпорту товарів, що виграють конкуренцію на внутрішньому ринку.

Представимо на рис.1.1. економічні причини банкрутства.

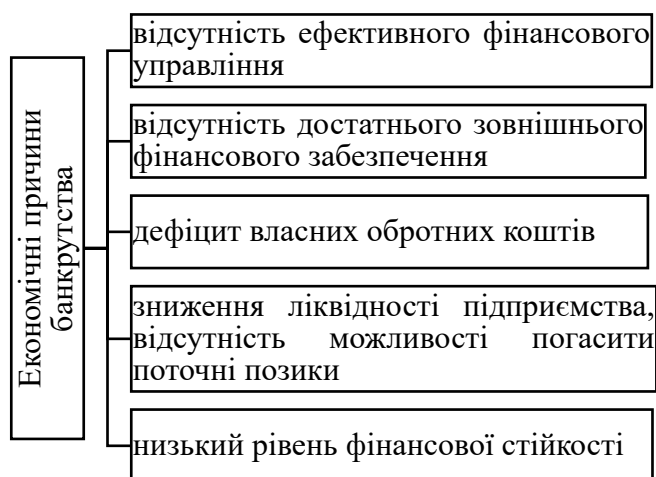

Рисунок 1.1- Економічні причини банкрутства

Джерело: складено автором на основі [10]

На думку, визначення банкрутства слід виділити стадії розвитку, так як існують певні методи та підходи (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 - Стадії розвитку банкрутства

Назва стадії	Коротка характеристика
1	2
Прихована стадія	Імовірність настання банкрутства визначається ще задовго до появи явних ознак для більш точної діагностики попередження банкрутства використовуються інтегральні показники
Стадія фінансової нестійкості	Виникають деякі проблеми з готівкою, виявляються деякі ранні ознаки банкрутства. Керівництво компанії намагається приховати факт виникнення ознак банкрутства, застосовує "косметичні заходи". Для того, щоб зняти підозри вкладників та банків, продовжує виплачувати акціонерам високі дивіденди, також керівництво намагається збільшити позиковий капітал шляхом продажу чистих активів

Продовження таблиці 1.2

Стадія явного банкрутства	Настає стабільна неплатоспроможність, тобто. компанії не можуть сплатити за своїми зобов'язаннями та банкрутство стає очевидним. Якщо приплив коштів не збігається з відпливом, компанія перебуває на шляху до банкрутства і не може виконувати зобов'язання щодо кредиторам та інвесторам
---------------------------	---

Джерело: складено автором на основі [23]

Таким чином, характеризуючи стадії банкрутства, при появі його перших ознак компаніям необхідно вжити відповідних заходів, розробити план для зупинки погіршення фінансової стійкості компанії та відновлення платоспроможності. Необхідно зафіксувати факт банкрутства компанії юридично та уважно вивчити кожен такий випадок банкрутства, щоб уникнути помилкового банкрутства. Виділяють наступні види банкрутства:

- реальне;
- технічне;
- фіктивне.

У першому випадку процес визнання компанії банкрутом найчастіше закінчується його ліквідацією. У другому випадку при правильному управлінні та низці антикризових заходів можна подолати труднощі. Фіктивне банкрутство – неправомірні дії з визнання фірми неплатоспроможною у тому, щоб отримати з цього якусь вигоду.

Реальне банкрутство – вид банкрутства, який визначає та визначає абсолютну нездатність юридичної особи у короткий, встановлений термін відновити свої фінансові показники та, відповідно, повернути платоспроможність. Відсутність платоспроможності свідчить, що використовуваний раніше підприємством капітал було втрачено. Якщо рівень втрат капіталу наближений до катастрофічного, далі вести господарську діяльність воно не може. Єдиний законний спосіб вийти із зазначеного становища – оголосити себе банкрутом у вигляді відповідних юридичних процедур.

Термін «технічне банкрутство» застосовується у ситуації, коли стан неплатоспроможності юридичної особи чи фізичної особи (підприємства,

організації, індивідуального підприємця та інших.) виникає внаслідок значної прострочення його дебіторську заборгованість [17].

Технічне банкрутство у тому разі, коли сума активів підприємства помітно вище його фінансових зобов'язань, та заодно кредиторська заборгованість юридичної особи значно менше, ніж дебіторська. Важливо розуміти, що грамотне антикризове управління організацією протягом певного часу проведення процедур санування підприємства може дозволити організації не вийти в стан реального банкрутства.

Навмисне банкрутства – одне із найчастіших видів фіктивного банкрутства. Суть навмисного банкрутства у тому, що неспроможність і неплатоспроможність організації чи приватного підприємця імітуються. Тобто відсутність коштів не є очевидною. Для такої імітації створюються різного роду підставні фірми та дочірні підприємства. На їхні рахунки здійснюється переказ фінансових коштів. Банкрутство такого плану може мати лише одну мету – не повертати кошти кредиторам. Використовувати виведені гроші з часом, не розраховувшись за своїми фінансовими зобов'язаннями.

Фіктивне банкрутство, тобто свідомо хибне публічне оголошення керівником чи засновником (учасником) юридичної особи про неспроможність даної юридичної особи, а також громадянином, у тому числі фізичною особою підприємцем, про свою неспроможність, якщо це діяння завдало великої шкоди. Фіктивне банкрутство характеризується створенням виду неплатоспроможності організації з метою отримання кредиторів відстрочення платежу за поточними фінансовими зобов'язаннями.

Крім технічної неплатоспроможності, існують ще два типи – балансова неплатоспроможність та неплатоспроможність грошових потоків. По суті, обидва вони є тестом на неплатоспроможність, дозволяючи побачити, наскільки фінансово стабільні компанії. Це важливо для компаній, які перебувають у тяжкому фінансовому становищі, де директори повинні діяти на користь кредиторів.

1.2 Методичні підходи до діагностики ймовірності банкрутства підприємства

Ризик банкрутства можна аналізувати в кількох аспектах:

- статичний аналіз ризику банкрутства за допомогою бухгалтерського балансу. Цей підхід заснований на основі нерівності: Поточні активи < Короткострокові борги, що пояснює, що оборотні активи як потенційна готівка не співвідносяться з короткостроковими боргами як потенційна платність.

- функціональний аналіз ризику банкрутства за допомогою функціонального балансу. Це підхід ґрунтується на припущенні, що коли чистий грошовий потік від'ємний (роб капітал < вимоги до оборотного капіталу), то компанія є фінансово вразливою;

- аналіз ризику банкрутства за допомогою бального методу. Цей метод дозволяє здійснити оцінку ризику за трьома аспектами: синтетична оцінка фінансового стану в дусі прогнозування; об'єктивна оцінка фінансового стану через набір коефіцієнтів для прогнозування труднощів компанії; розробка серії приміток, за якими визначається ризик банкрутства на основі порівняльного тестування протягом більш тривалого періоду часу поведінки компанії з фінансовими труднощами або без них.

Зі зростанням цифрової економіки та обробкою великих даних необхідні актуальні моделі розрахунку банкрутства, зокрема для України. На цей момент не існує загальновизнаної моделі оцінки ймовірності банкрутства.

У зв'язку з нестійкістю економіки в окремих галузях, загостренням умов торгівлі, для нашої країни важливо мати модель, яка могла б передбачити настання банкрутства в умовах української економіки. Більше того, важливо прогнозувати банкрутство своєчасно, щоб мінімізувати втрати або навіть уникнути їх.

Слід враховувати різноманітність фінансових процесів, які не завжди вдається висловити в коефіцієнтах платоспроможності, через відмінність їх рівня нормативних оцінок і складності, що виникають у зв'язку з цим при загальній оцінці

стану підприємства, та виробляти інтегральну та комплексну оцінку фінансового стану підприємства з урахуванням одного критерію. Як такий критерій використовується ймовірність банкрутства підприємства. З метою обмеження даної сукупності стосовно завдань антикризової діагностики - вважаємо за необхідне класифікувати їх за певними ознаками, представленими в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 - Класифікація методів діагностики банкрутства організації

Ознака класифікації	Група методів
За ступенем формалізованості методичного підходу	Кількісні, якісні, комбіновані
За складом критеріїв	Однокритеріальні, багатокритеріальні
За рівнем доступності	Внутрішні та зовнішні
За характером отриманої аналітичної інформації	Предикативні та дескриптивні

Джерело: складено автором [26]

За основу всіх типів наявних методів діагностики ймовірності банкрутства організацій лежить їх розділення за ознакою формалізованості. Під час проведення фундаментального аналізу використовують наступні основні методи:

- комплексний аналіз коефіцієнтів, включає систему індикаторів, які підприємство розробляє в залежності від специфіки діяльності;

- кореляційний аналіз, який направлений на встановлення чинників та взаємозв'язків, які впливають на фінансовий розвиток підприємства;

- SWOT-аналіз - встановлення сильних і слабких сторін підприємства, можливостей та загроз, які безпосередньо пов'язані з ймовірністю банкрутства підприємства.

Кількісні моделі та методи є важливими для оцінки ризику банкрутства, однак також корисно шукати якісні ознаки та симптоми. Це може включати зниження доходів, маржі, прибутку або частки ринку; збільшення витрат, видатків, боргу або левериджу; погіршення кредитних рейтингів, коефіцієнтів або умов; затримка або відсутність платежів; реструктуризація або рефінансування боргу, активів або операцій; продаж або закриття бізнесу; чи стикаються з судовими позовами, розслідуваннями чи регуляторними діями; втрата ключових клієнтів, постачальників або співробітників; операційні або управлінські проблеми. Ці

показники можуть дати підказки щодо причин фінансових труднощів і попередити про потенційні проблеми, перш ніж вони стануть незворотними.

Під час проведення діагностики кризового стану підприємства використовують також метод ретроспективного аналізу, економіко-математичного аналізу стану підприємства, горизонтального та метод вертикального аналізу.

До економіко-математичних методів відносять: кореляційний та регресійний аналіз, математичне програмування, теорію масового обслуговування й ін. Найбільш розповсюдженим методом є кореляційний та регресійний аналіз, за допомогою якого встановлюється зв'язок між показниками фінансового стану підприємства. Будь-яка методика оцінювання кредитоспроможності є, по суті, методикою аналізу кризового стану.

Однією з найбільш широко використовуваних моделей для прогнозування ризику банкрутства є Z-показник Альтмана, розроблений Едвардом Альтманом у 1968 році. Z-показник Альтмана — це формула, яка об'єднує п'ять фінансових коефіцієнтів, заснованих на балансі компанії та звіті про прибутки та збитки, і призначає оцінку, яка відображає ймовірність банкрутства. Чим вище оцінка, тим менший ризик, і навпаки.

Оригінальна формула була розроблена для підприємств-виробників, але пізніші версії були адаптовані для інших галузей і ринків. Z-показник Альтмана може забезпечити швидкий і простий спосіб порівняти різні компанії та сектори, а також виявити тенденції та викиди.

$$Z\text{-score} = 0.717 T1 + 0.847 T2 + 3.107T3 + 0.42T4 + 0.998T5 \quad (1.1)$$

де: $T1$ = Робочий капітал / Активи;

$T2$ = Нерозподілений прибуток / Активи;

$T3$ = ЕВІТ / Активи; $T4$ = Власний капітал / Зобов'язання ;

$T5$ = Виручка / Активи

Оцінка Z інтерпретується таким чином:

- коли Z менше або дорівнює 1,23, ситуація банкрутства неминуча;
- коли Z вище 2,9, фінансова ситуація хороша, підприємство має низьку ймовірність банкрутства;

- коли Z між 1,23 і 2,9, фінансове становище підприємства нормальне, проте ймовірність банкрутства не виключається.

Оцінка ймовірності банкрутства за моделлю Ліса здійснюється за формулою:

$$Z=0,063X_1+0,092 X_2+0,057X_3+0,001X_4 \quad (1.2.)$$

де: X_1 -Оборотний капітал/Активи;

X_2 -Прибуток від реалізації/Активи;

X_3 -Нерозподілений прибуток/Активи;

X_4 - Власний капітал/Позиковий капітал.

Результати розрахунків інтерпретують наступним чином: $Z < 0,037$ – висока ймовірність банкрутства; $Z = 0,037$ – граничне значення; $Z > 0,037$ – низька ймовірність банкрутства.

Метод оцінки ймовірності банкрутства за моделлю Г. Спрінгейта (1978 рік) розраховується за наступною формулою:

$$Z=1,03X_1+3,07 X_2+0,66X_3+0,04X_4 \quad (1.3)$$

де: X_1 – робочий капітал/загальна вартість активів;

X_2 - прибуток до сплати податків та відсотків/загальна вартість активів;

X_3 - прибуток до сплати податків/короткостроковий заборгованість;

X_4 - обсяг продажу/загальна вартість активів.

Вважається, що точність прогнозування банкрутства за цією моделлю становить 92%, Проте згодом цей показник зменшується. Якщо $Z < 0,862$, то підприємство є потенційним банкрутом [6].

Коефіцієнт Альтмана належить до найпоширеніших. Однак, і він не позбавлений недоліку. Такий метод, як «чотирихфакторна прогнозна модель» з різним набором факторів, була побудована в 1977 р. британськими вченими Р. Тафлером та Г. Тишоу, які апробували підхід Альтмана на даних 80 британських компаній.

$$Z=0,53X_1+0,13X_2+0,18X_3+0,16X_4 \quad (1.4)$$

де: X_1 - відношення прибутку від реалізації до короткострокових зобов'язань;

X_2 - відношення оборотних активів до суми зобов'язань;

X_3 - відношення короткострокових зобов'язань до суми активів;

X_4 - відношення виручки до суми активів.

Якщо величина Z - більше 0,3 - ризик банкрутства невеликий, якщо менше 0,2, то банкрутство більш ніж імовірне.

Варто слід зазначити, що застосування зарубіжних моделей до фінансового аналізу вітчизняних підприємств потребує обережності, оскільки вони не враховують специфіку бізнесу (наприклад, структуру капіталу в різних галузях, економічну ситуацію в країні та відмінності в законодавчій та інформаційній базі). Тому для прогнозування банкрутства необхідно обирати моделі з урахуванням специфіки галузей та макроекономічної ситуації.

1.3 Аналіз і деталізація можливих заходів запобігання банкрутству підприємства

Банкрутство є ключовим ризиком підприємницької діяльності, що має об'єктивну та суб'єктивну природу, а також міжгалузевий інститут, оскільки регулюється різноманітними правовими нормами, зачіпає статусні права, обов'язки та відповідальність широкого кола осіб. Уточнення змістовних та процесуальних аспектів банкрутства дозволяє визначити превентивний характер реагування, що посилюється, який полягає у попередженні ризику його наступу, формуванні механізмів відстеження змін зовнішнього та внутрішнього середовища, які можуть негативно вплинути на фінансово-господарські результати об'єкту бізнес-середовища.

Для підприємств, яким загрожує банкрутство, актуальним та пріоритетним напрямом діяльності у найближчі роки є розробка антикризової політики на всіх рівнях, пошук шляхів та інструментів ефективного управління, забезпечення прозорості в управлінні активами. Отже, підприємства мають розробити систему управлінських заходів кризових явищ та їх причин, спрямованих на: діагностику; попередження; подолання та нейтралізацію їх причин.

Комплекс профілактичних заходів та методів запобігання банкрутству можна представити на рис.1.2:

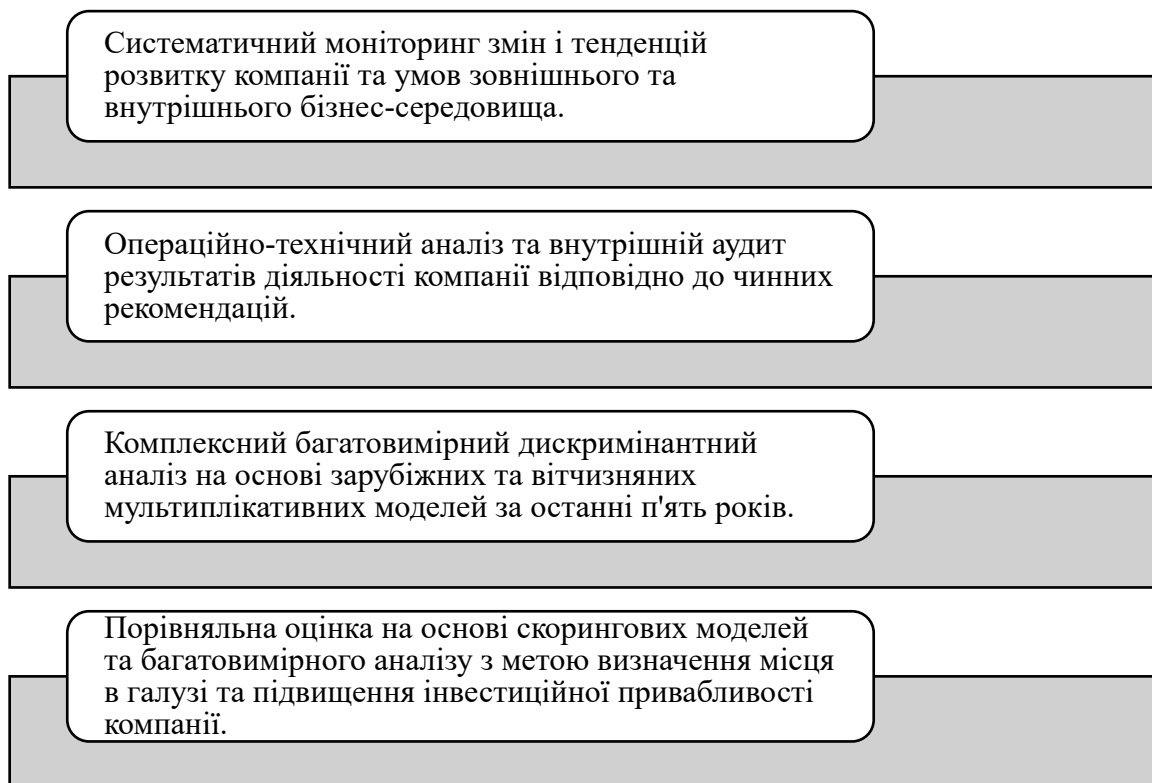

Рисунок 1.2 - Комплекс профілактичних заходів банкрутства

Джерело: складено автором на основі [33]

Основними коригувальними заходами для подолання кризи в кожній компанії зазвичай є:

Довгострокова стратегія розвитку. Потрібно прогнозоване планування доходів та витрат, а також план дій на випадок непередбачених обставин для протидії будь-яким можливим ускладненням. Це включає постановку чітких фінансових цілей і періодичний моніторинг ефективності бізнесу.

Ефективне управління грошовими потоками. Правильне управління грошовими потоками має важливе значення для запобігання фінансовим кризам. Створюючи реалістичні прогнози руху коштів, відстежуючи витрати та оптимізуючи отримання доходів, підприємства можуть активно вирішувати фінансові проблеми та підтримувати адекватну ліквідність

Зниження ризиків та диверсифікація постачальників. Якщо компанія залежить виключно від одного постачальника, вона ризикує зіткнутися з труднощами, якщо не виконає своїх зобов'язань. Щоб запобігти цій ситуації, важливо мати кілька постачальників та план дій на випадок збою одного з них. Крім того, ключовим моментом є зниження бізнес-ризиків, наприклад страхування від потенційних збитків або збитків.

Вжиття заходів щодо реструктуризації. Якщо компанія перебуває в складному становищі, можуть знадобитися заходи щодо реструктуризації, щоб уникнути банкрутства. До них може належати продаж непрофільних активів, реорганізація компанії або ліквідація збиткових ділянок. Дуже важливо мати групу фахівців, здатних успішно провести реструктуризацію та уникнути непотрібних витрат.

Контроль витрат. Після отримання чіткого розуміння фінансового стану компанії вкрай важливо вжити заходів щодо регулювання витрат. Можуть бути вжиті такі заходи, як скорочення постійних витрат, усунення зайвих витрат та перегляд угод із постачальниками та споживачами. Дуже важливо підтримувати реалістичний бюджет та постійно регулювати витрати, щоб уникнути небажаних результатів. Скорочення витрат дозволить звільнити більше ресурсів, збільшити грошовий потік, що дозволить бізнесу зосередитися на погашенні боргу та збільшенні робочого капіталу. Деякі способи скоротити операційні витрати включають скасування другорядних підписок та ліцензій на програмне забезпечення, відстрочення великих закупівель, звільнення працівників та перегляд контрактів із щомісячними постачальниками.

Диверсифікація прибутків. Наявність тільки одного клієнта або продукту може бути значним ризиком для компанії. Вкрай важливо перерахувати джерела доходу, щоб уникнути залежності від одного каналу продажу чи одного сектора економіки. Досліджуйте нові варіанти бізнесу, розширюйте свій ринок та створюйте нові продукти чи послуги, які можуть бути привабливими для вашої клієнтури.

Забезпечення альтернативних варіантів фінансування

Кредити для бізнесу. Вивчення кредитів від банків, кредитних спілок або програм управління бізнесом може надати підприємствам додатковий капітал для фінансування операцій, розширення чи інших стратегічних ініціатив.

Краудфандинг та однорангове кредитування. Використання краудфандингових платформ або участь в одноранговому кредитуванні може дозволити підприємствам отримати доступ до засобів пулу індивідуальних інвесторів. Фінансування на основі активів: використання активів, таких як інвентар, обладнання або нерухомість як заставу для забезпечення кредитів або кредитних ліній, може надати підприємствам необхідний капітал, щоб уникнути банкрутства. Позика на оборотний капітал. Позика на оборотний капітал спрямована на надання достатніх коштів бізнесу для покриття поточних операційних витрат, таких як накладні витрати, придбання запасів або керування заробітною платою.

Перегляд боргу. Якщо ліквідність компанії перебуває під загрозою і неможливо погасити всі зобов'язання протягом короткого періоду часу, необхідно зв'язатися з кредиторами та домовитись про раніше погоджені умови та строки оплати. Найчастіше кредитори готові знайти рішення, що дозволяє запобігти закриття компанії та повернути частину своїх інвестицій.

Збір дебіторської заборгованості. З часом неоплачені рахунки можуть почати накопичуватися, що призводить до збільшення залишку дебіторської заборгованості. Стягнення неоплаченої дебіторської заборгованості це розумний спосіб збільшити грошові потоки та уникнути ліквідації. Для клієнтів, які не можуть сплачувати рахунки у повному обсязі, розглядають можливість пропозиції плану оплати та налаштування регулярних платежів для узгодженого щомісячного платежу. Інший варіант – запропонувати знижку клієнтам, які готові швидко погасити свій обов'язок.

Здійснення ощадних заходів. Альтернативою запобігання банкрутству є проведення економічних перетворень у компанії, таких як скорочення заробітної плати персоналу, скасування бонусів або пільг, скасування непріоритетних проектів, скорочення рекламних та інших другорядних витрат. Ці заходи можуть

мати тимчасовий характер і можуть бути скасовані, коли компанія відновиться у фінансовому плані.

Заходи досягнення економічної стійкості підприємства представлені у (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4 - Заходи досягнення економічної стійкості підприємства у нестабільному зовнішньому середовищі

Невиконання заходів життєдіяльності підприємства	Причини невиконання	Рекомендовані заходи
1.Невиконання виробничого плану підприємства	Відмова традиційних постачальників від укладання договорів на постачання комплектуючих; нестабільність загальної соціально-економічної ситуації	Диверсифікація виробництва та постачання комплектуючих; постійний збір та актуалізація інформації про можливих постачальників
2.Дефіцит необхідних матеріалів через зрив укладених договорів	Форс-мажорні обставини у постачальників	Завчасна розробка системи функціонування підприємства
3. Неповернення передоплати постачальниками	Розвиток кризової ситуації у зв'язку з пандемією чи іншими загрозами	Некомерційна інтеграція із постачальниками
4. Неотримання оплати за реалізовану без передоплати продукцію	Відсутність необхідної суми у споживача або її використання на інші цілі	Передплата та страхування ризиків
5. Відмова покупців від отриманої та оплаченої продукції (повернення)	Невідповідність продукції вимогам до якості, рішення споживача перейти на іншого постачальника	Заходи ті ж, що й у п. 4, додатково – створення бази даних про суб'єктів ринку
6. Зрив власних виробничих планів чи інноваційних проектів	Непередбачена нестача фінансових коштів, несприятливе соціально-епідеміологічне середовище	Створення системи фінансово-економічного резервування
7. Помилкове прогнозування перспективи на основі отриманих невірних вихідних даних	Відсутність на підприємстві системи прогнозування ринкового середовища, низький рівень управління підприємством, посилюється пандемією	Кардинальне підвищення рівня стратегічного та перспективного планування, створення системи збору та аналізу вихідної інформації

Джерело: складено автором на основі [33]

В умовах, коли моніторинг фінансово-господарської діяльності підприємства показує погіршення його платоспроможності, що може привезти

до банкрутства, керівництво повинно визначити причини, що призвели до такого становища та скоординувати подальші дії.

В залежності від того чи має суб'єкт господарювання можливості покращити своє становище, його можна віднести або до групи підприємств, які однозначно не мають можливості покращити своє становище або до групи, які тимчасово потрапили у скрутне становище і мають змогу покращити свої позиції (рис. 1.3).

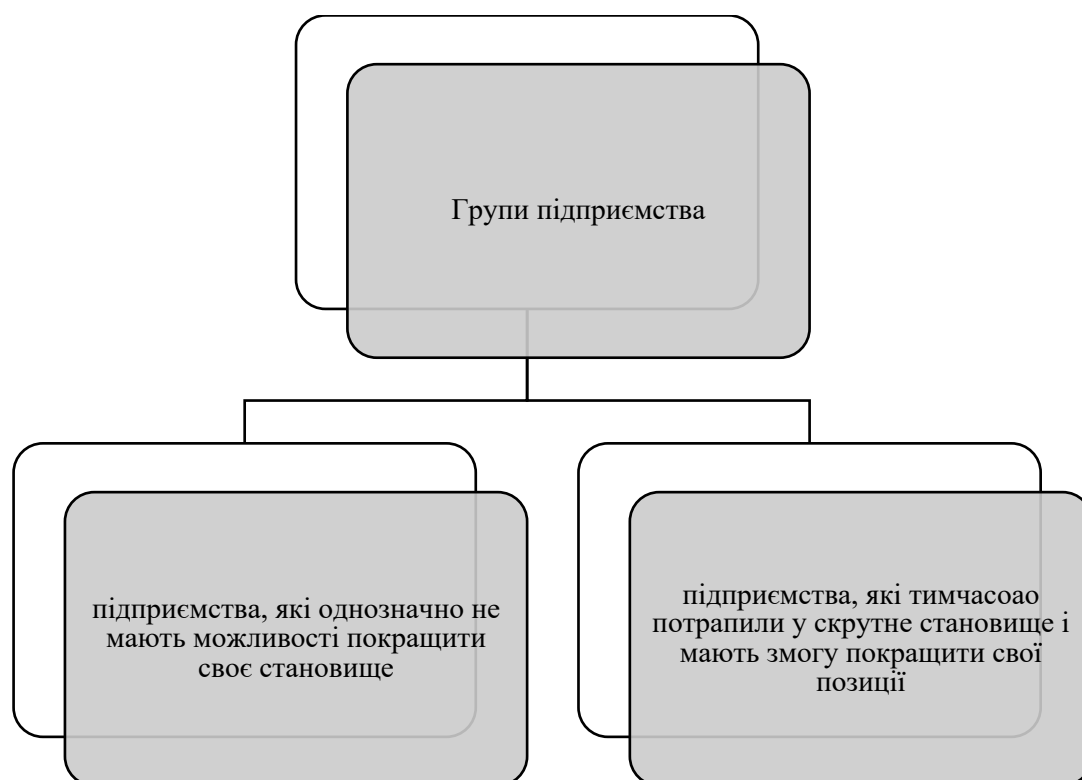

Рисунок 1.3- Групи підприємства після банкрутства

Джерело: сформовано автором на основі [10]

Відповідно, подальший розвиток підприємства напряму залежить від своєчасного виявлення чинників, що можуть визвати кризове становище на підприємстві й грамотності дій менеджерів. Якщо підприємство опинилося у скрутному стані, йому загрожує криза, то керівникам підприємства необхідно розробити заходи подолання кризи суб'єкта господарювання, до яких можна віднести скорочення витрат внаслідок оптимізації структури компанії та інвестиційних проектів тощо (рис. 1.4).

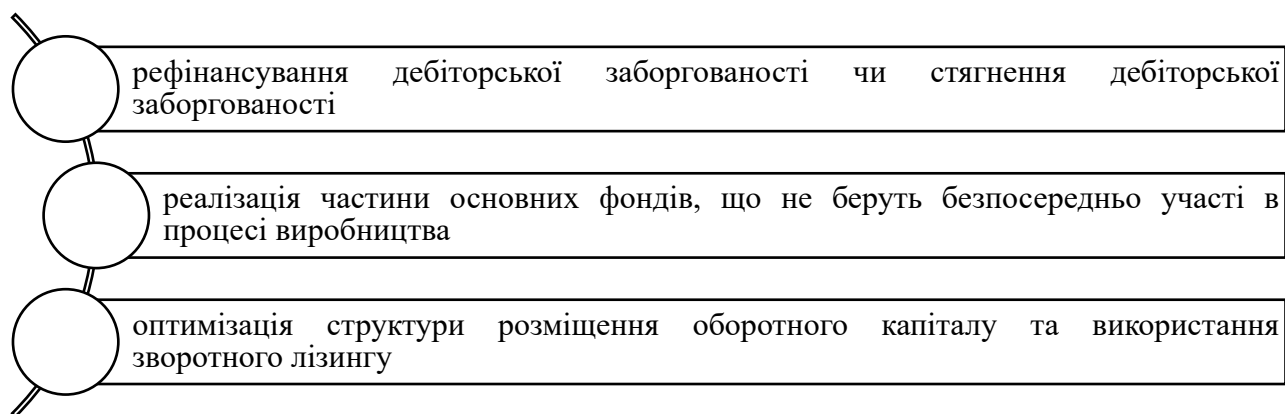

Рисунок 1.4- Заходи за умов кризи суб'єкта господарювання

Джерело: сформовано автором на основі [9]

Вищезазначені заходи по запобіганню неплатоспроможності підприємства дозволяють розробити перелік дій, що наведено на рисунку 1.4. [4], до яких відносяться, у першу чергу, оптимізація структури основних фондів та оборотного капіталу, а особлива увага звертається на стан дебіторської заборгованості та її скорочення.

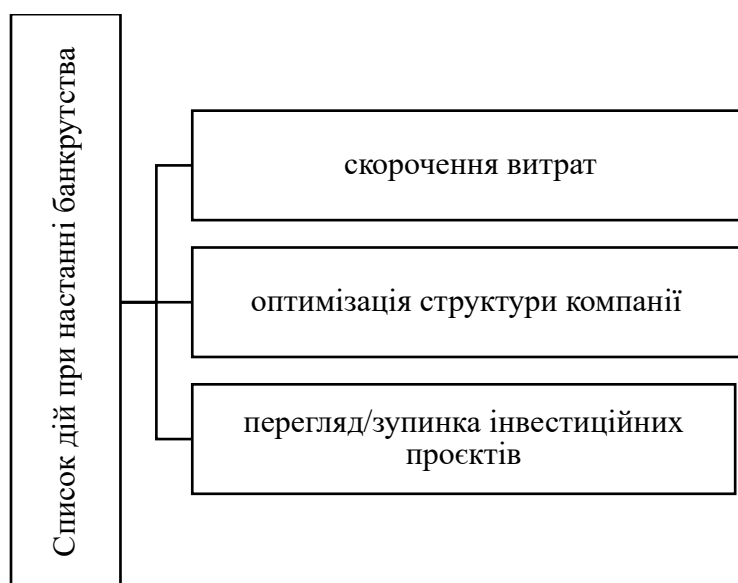

Рисунок 1.5- Список дій при настанні банкрутства

Джерело: сформовано авторами на основі [8]

Задля усунення підприємства від кризового стану слід визначити порядок попередження, запобігання та подолання банкрутства підприємства, яка допоможе бізнесу успішно працювати в умовах підвищеного ризику (рис. 1.6.).

Попередження банкрутства	•моніторинг фінансовго стану підприємства •виявлення негативних тенденцій розвитку критичних відхилень •запровадження прогнозування для визначення можливих змін стану підприємства
Запобігання банкрутству	•Забезпечення економічної безпеки підприємства •Впровадження системи антикризового управління підприємством •Запровадження системи контролінгу на підприємстві
Подолання банкрутства	•Проведення фінансової санації підприємства •Здійснення реструктуризації підприємства •Ліквідація підприємства в разі негативного впровадження системи подолання банкрутства

Рисунок 1.6 - Дії для попередження, запобігання та подолання банкрутства

Джерело: сформовано автором на основі [33]

Важливо правильно визначити систему попередження банкрутства, завчасно окреслити загрозу подальшому розвитку бізнесу. Разом з тим, підприємству слід заздалегідь проаналізувати можливі шляхи виходу, щоб у будь-якому випадку уникнути кризи та настання банкрутства. Від цих дій та стратегії, що вибере підприємство, залежить перспективи розвитку бізнесу у майбутньому. Лідер підприємства повинен детально проаналізувати зовнішнє та внутрішнє становище, визначити головні проблеми і реальну ситуацію підприємства.

Керівництву підприємства слід чітко сформулювати точний план дій антикризового управління, який при правильному впровадженні зможе уникнути загрози з боку зовнішнього середовища.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МСЗ»)

2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з додатковою відповідальністю «Яготинський маслозавод» здійснює свою діяльність на ринку виробництва молочної продукції, є важливою складовою продовольчої безпеки країни. ТДВ «Яготинський маслозавод» входить до групи «Молочний альянс, який є одним з найбільших виробників та експортерів молочної продукції в Україні. У таблиці 2.1 наведено основні відомості про ТДВ «Яготинський маслозавод».

Таблиця 2.1 - Основні відомості про ТДВ «Яготинський маслозавод»

№	Найменування статті	Характеристика
1	Повне найменування юридичної особи	Товариство з додатковою відповідальністю «Яготинський маслозавод»
2	Скорочена назва підприємства	ТДВ «Яготинський маслозавод»
4	Юридична адреса	07700, Київська область, Яготинський район, м. Яготин, вул. Шевченка, б. 213
6	Розмір статутного капіталу	3 796 716,00 грн
7	Вид економічної діяльності (основний)	10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру

**Джерело: побудовано на основі [20]*

З самого початку завод був створений для переробки молока та вершків від ферм та колективних господарств. Проте, в кінці дев'яностих років підприємство, переживши складний економічний період, коли закривалася велика кількість ферм та колективних господарств, що призвело до нестачі запасів молока, прийняло рішення приймати молоко від населення, що в свою чергу дало змогу повернути втрачені темпи виробництва молока та запобігти банкрутства [20].

Представимо на рис.2.1 організаційну структуру управління компанією. Підприємство має лінійно-функціональну структуру управління, що забезпечує ефективне управління підприємством.

Крім того, підприємство велику увагу приділяє організаційній культурі управління, в рамках якої розробляє правила етики та корпоративної культури, програми з благополуччя персоналу, соціальної підтримки, програми матеріальної та нематеріальної мотивації.

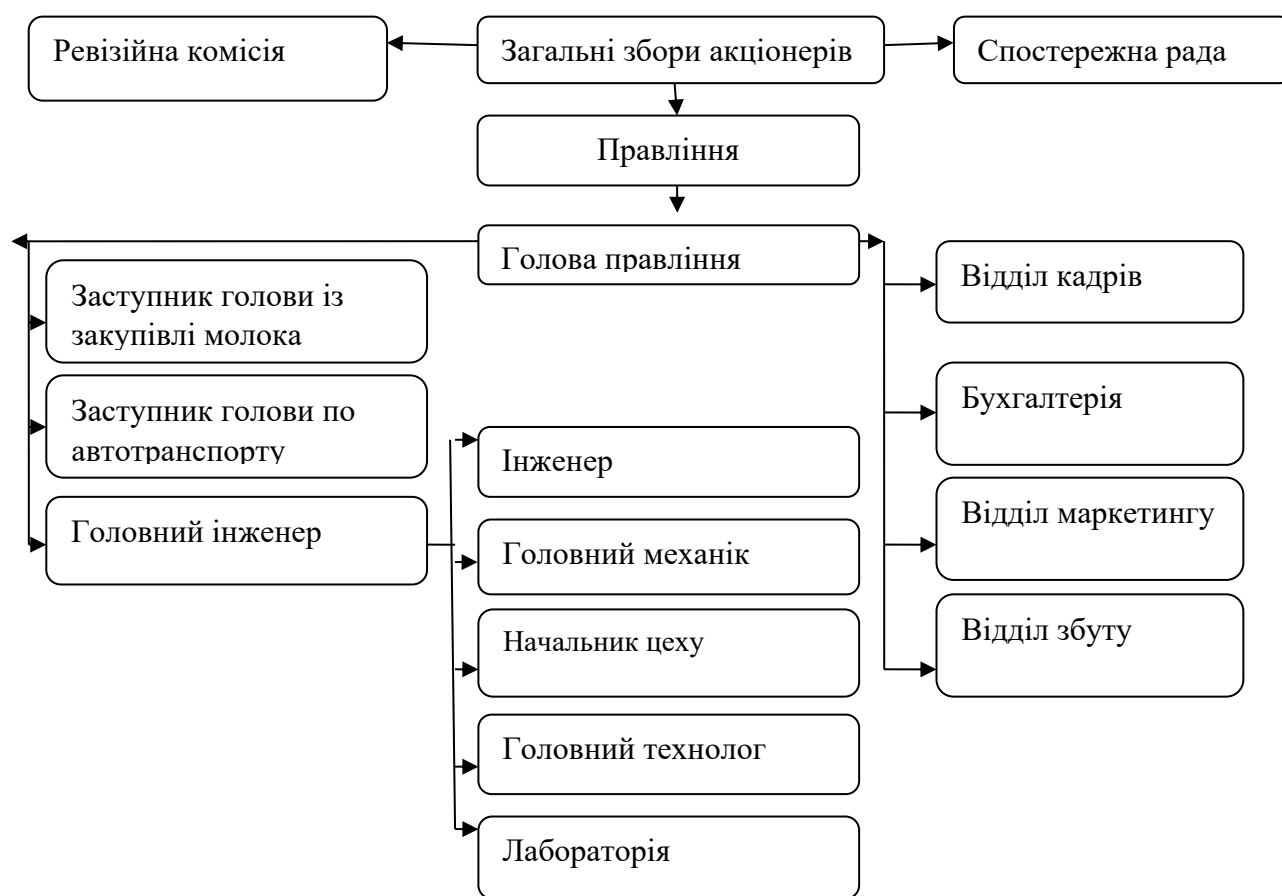

Рисунок 2.1—Організаційна структура управління ТДВ «Яготинський МСЗ»

Джерело: складено автором [14]

Відділ кадрів контролює подання керівниками структурних підрозділів проектів графіків відпусток, розпоряджень про дисциплінарні стягнення тощо. На даний момент усі співробітники відділу кадрів представники вікової групи 35 – 47 років.

Фахівці мають колосальний професійний досвід і високу кваліфікацію. Склад та чисельність працівників відділу визначаються штатним розкладом. Основним завданням начальника відділу кадрів є трансляція кадрової політики та стратегії організації на основі аналізу, планування, організації та контролю роботи з персоналом, а саме грамотна та ефективна робота щодо залучення якісного персоналу, ведення кадрового діловодства, адаптації нових співробітників до роботи, розвиток персоналу за кошти організації, навчання, розвиток корпоративної культури тощо.

ТДВ «Яготинський маслозавод» випускає понад 36 видів молочної продукції, ширина і глибина товарного асортименту ТМ «Яготинський» представлена на рис.2.2.

Молоко та кисломолочні продукти	•Молоко, кефір, айран, геролакт •Закваска, ряженка, сметана
Десерти	•Йогурт, сирок •Сиркові десерти
Сири та масло	•Твердий сир •Сир кисломолочний •Масло різної жирності

Рисунок 2.2–Товарний асортимент ТДВ «Яготинський МСЗ»

Джерело: складено автором [14]

Представлений асортимент виготовлення продукції дає можливість зробити висновок, що ТДВ «Яготинський маслозавод» випускає досить широкий перелік молочних продуктів. Важливо відзначити, що підприємство має і унікальну продукцію «геролакт», який є відмінністю бренду.

На рис.2.3 представимо динаміку обсягів виробництва продукції ТДВ «Яготинський МСЗ» за 2021-2023 роки.

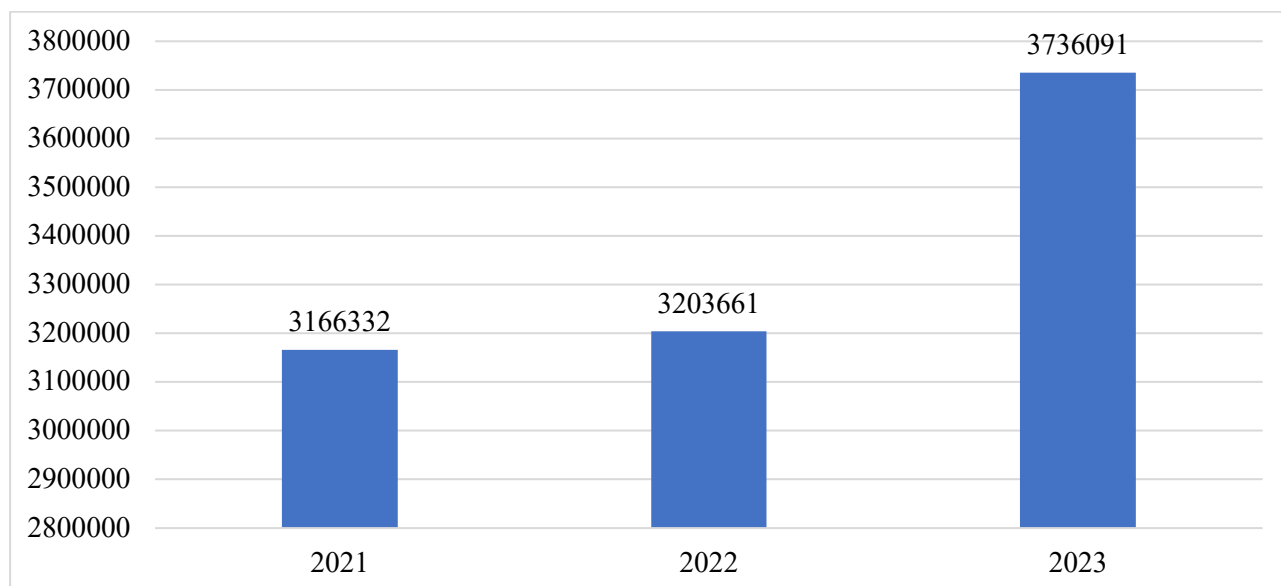

Рисунок 2.3—Динаміка обсягів виробництва продукції ТДВ «Яготинський МСЗ» за 2021-2023 роки, тис.грн.

Джерело: складено автором

Дані рис.2.3 свідчать, що обсяги виробництва мають тенденцію до зростання, тому можна говорити про популярність продукції підприємства. На рис.2.4 представимо структуру виробництва продукції підприємством у 2023 році.

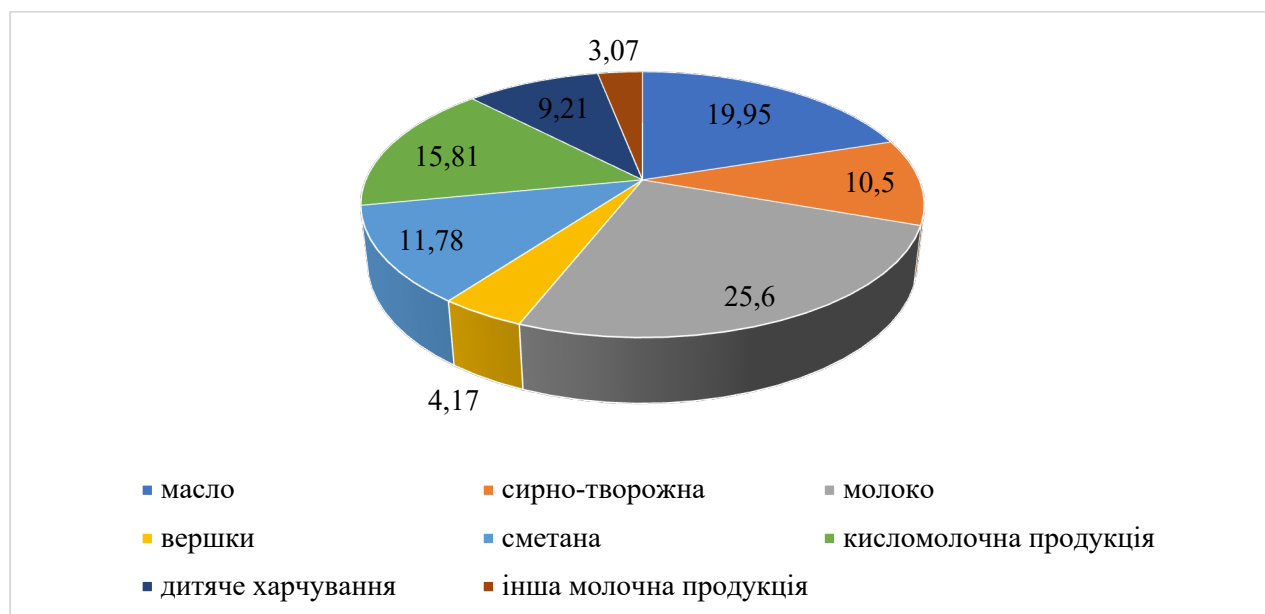

Рисунок 2.4-Структура виробництва молочної продукції ТДВ «Яготинський МСЗ» у 2023 році, %

Джерело: складено автором [13]

Дані рис.2.4 свідчать, що в структурі виробництва молочної продукції переважають молоко, масло, кисломолочна продукція. В табл.2.2 представимо основні техніко-економічні показники підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.2 - Основні техніко-економічні показники діяльності підприємства

Найменування показника	Роки			Відхилення 2023/2021	
	2021	2022	2023	абсолют., +-	відносне, %
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-63319	155639	255160	318479	-502,98
Витрати на 1 грн. продукції, коп.	0,99	0,92	0,90	-0,09	-8,68
Продуктивність праці, тис. грн./особу,	3380,89	4146,60	5421,06	2040,16	60,34
Фондоозброєність, грн./особу	454,52	433,45	463,85	9,33	2,05
Фондовіддача, грн./грн.	7,44	9,57	11,69	4,25	57,12
Середньорічна заробітна плата штатного працівника, грн.	183,63	217,45	278,78	95,15	51,82
Рентабельність діяльності (продажу), %	-	4,17	5,25	-	-
Рентабельність продукції, %	-	5,04	6,41	-	-
Рентабельність активів, %	-	7,67	11,79	-	-
Рентабельність власного капіталу, %	-	22,72	27,14	-	-

Джерело: розраховано автором

Дані табл.2.2 свідчать про наступне:

Витрати на 1 грн. продукції у 2022 році зменшились на -7,1 коп. або на 7,19% відносно 2021 році, а у 2023 році зменшились на 1,4 коп. або на 1,53% відносно 2022 року. Це пов'язано перш за все із тим, що підприємство постійно переглядає постачальників для пошуку оптимальних цін, впроваджує нові технології для економії витрат.

Фондоозброєність у 2022 році зменшилась на 29,69 грн. або на 6,21% відносно 2021 року, а у 2023 році збільшилась на 1,09 грн. або на 0,24% відносно 2022 року. Фондовіддача у 2022 році зросла на 2,044 грн. або на 28,37% відносно 2021 року, а у 2023 році зросла на 2,8 грн. або на 30,27%.

Рентабельність продукції у 2022 році зросла на 7,33% відносно 2021 року, а у 2023 році зросла на 1,38% відносно 2022 року, це показує що в розрахунку на 1

грн. понесених витрат підприємство отримало у 2022 на 7,33% більше чистого прибутку, а 2023 році на 1,38% більше.

Рентабельність діяльності у 2022 році зросла на 6,24 %, а у 2023 році зросла на 1,05%, що свідчить про зростання ефективності господарської діяльності підприємства. Рентабельність активів у 2022 році зросла на 7,3 %, а у 2023 році зросла на 3,5%, що може свідчити про збільшення попиту на продукцію. Рентабельність власного капіталу у 2022 році зросла на 34,6%, а у 2023 році зросла на 8,7%, що означає підвищення здатності компанії генерувати прибуток власникам.

2.2 Аналіз фінансового стану підприємства в контексті ймовірності банкрутства

Фінансовий стан є головним елементом, який відображає ймовірність банкрутства підприємства. Він відображає платоспроможність підприємства, забезпеченість активами та джерелами фінансування для здійснення фінансово-господарської діяльності, можливість розширення діяльності. Для початку оцінки фінансового стану ТДВ «Яготинський МСЗ» за 2021-2023 роки розглянемо динаміку активів підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.3 - Аналіз динаміки активів ТДВ «Яготинський МСЗ» за 2021-2023 роки, тис.грн

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2022/2021	Відхилення 2023/2022
Нематеріальні активи	2901	1528	1295	-1373	-233
Основні засоби	417251	390541	415608	-26710	25067
Інші необоротні активи	11491	32020	30570	20529	-1450
Усього необоротні активи	432579	424089	447473	-8490	23384
Запаси	165657	165465	192592	-192	27127
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	425104	592908	623833	167804	30925
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	8229	11642	25628	3413	13986

Продовження таблиці 2.3

Дебіторська заборгованість з бюджетом	1967	12613	14,0	10646	-12599
Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	495782	806529	831558	310747	25029
Інша поточна дебіторська заборгованість	9330	2977	206	-6353	-2771
Грошові кошти та їх еквіваленти	31692	7818	41043	-23874	33225
Інші оборотні активи	3879	4470	2165	591	-2305
Усього оборотні активи	1142041	1604930	1717107	462889	112177
Усього активи	1574620	2029019	2164580	454399	135561

Джерело: складено автором

Дані табл.2.3 свідчать, що загальна вартість активів зросла на 454399 тис. грн. у 2022 році порівняно з 2021 роком, а у 2023 році - ще на 135561 тис. грн. порівняно з 2022 роком. Необоротні активи зменшились у 2022 році на 8490 тис. грн., а у 2023 році, навпаки, зросли на 23384 тис. грн. Загальна вартість оборотних активів зросла у 2022 році на 462889 тис. грн., а у 2023 році - ще на 112177 тис. грн.

Запаси зменшились у 2022 році на 192 тис. грн., а у 2023 році, навпаки, зросли на 27127 тис. грн. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросли на 167804 тис. грн. у 2022 році а у 2023 році - ще на 30925 тис. грн. Представимо в табл.2.4 джерела фінансування активів підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.4- Аналіз динаміки джерел фінансування активів ТДВ «Яготинський МСЗ» за 2021-2023 роки, тис. грн.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2022/2021	Відхилення 2023/2022
Зареєстрований капітал	3797	3797	3797	0	0
Резервний капітал	1528	1528	1528	0	0
Нерозподілений прибуток	524076	679715	934870	155639	255155
Усього власний капітал	529401	685040	940195	155639	255155
Довгострокові кредити банків	41870	27913	13957	-13957	-13956
Інші довгострокові зобов'язання	205704	225985	225359	20281	-626
Усього довгострокові зобов'язання	247574	253895	239316	6321	-14579
Короткострокові кредити банків	378396	366248	485430	-12148	119182
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	22096	21756	22609	-340	853
Поточна кредиторська заборгованість за товари, послуги	228624	214804	244287	-13820	29483

Продовження таблиці 2.4

Поточна кредиторська заборгованість з бюджетом	2338	33616	25201	31278	-8415
Поточна кредиторська заборгованість зі страхування	1715	2301	2721	586	420
Поточна кредиторська заборгованість з оплати праці	6151	7979	9913	1828	1934
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	142	641	579	499	-62
Поточна кредиторська заборгованість із розрахунків з учасників	1774	1774	1774	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	131761	409228	154117	277467	-255111
Поточне забезпечення	18337	24879	31639	6542	6760
Інші поточні зобов'язання	6311	6857	6899	546	42
Усього поточні зобов'язання	797645	1090084	985069	292439	-105015
Усього джерел фінансування	1574620	2029019	2164580	454399	135561

Джерело: складено автором

Дані табл.2.4 свідчать, що власний капітал підприємства збільшився на 155639 тис. грн. у 2022 році, а у 2023 році - ще на 255155 тис. грн. Довгострокові зобов'язання зросли у 2022 році на 6321 тис. грн., а у 2023 році, навпаки, зменшився на 14579 тис. грн. Поточні зобов'язання зросли у 2022 році на 292439 тис. грн., а у 2023 році, навпаки, зменшились на 105015 тис. грн. Представимо в табл.2.5 представимо динаміку фінансових результатів діяльності підприємства.

Таблиця 2.5 - Аналіз динаміки фінансових результатів ТДВ «Яготинський МСЗ» за 2021-2023 роки, тис. грн.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2022/2021	Відхилення 2023/2022
Чистий дохід від реалізації продукції	3103661	3736091	4857266	632430	1121175
Собівартість реалізованої продукції	2784505	3090847	3979309	306342	888462
Валовий прибуток	319157	645244	877957	326087	232713
Інші операційні доходи	23650	47017	19109	23367	-27908
Адміністративні витрати	33130	37602	44464	4472	6862
Витрати на збут	254742	296742	367149	42000	70407
Інші операційні витрати	34147	65926	41416	31779	-24510
Фінансовий результат від операційної діяльності	20788	291991	444037	271203	152046
Інші фінансові доходи	1512	1745	1836	233	91

Продовження таблиці 2.5

Інші доходи	58650	852	1390	-57798	538
Фінансові витрати	87142	116777	138408	29635	21631
Чистий прибуток	-63319	155639	255160	218958	99521

Джерело: складено автором

Чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 632430 тис. грн. у 2022 році, а у 2023 році - ще на 1121175 тис. грн. Собівартість реалізованої продукції зросла у 2022 році на 306342 тис. грн., а у 2023 році - ще на 888462 тис. грн. Валовий прибуток збільшився у 2022 році на 326087 тис. грн., а у 2023 році - ще на 232713 тис. грн.

Інші операційні доходи зросли у 2022 році на 23367 тис. грн., у 2023 році, навпаки, зменшились на 27908 тис. грн. Фінансовий результат від операційної діяльності зросла на 271203 тис. грн., у 2022 році, а у 2023 році - ще на 152046 тис. грн. У 2021 році підприємство отримало збиток, проте вже у 2022 році було прибутковим, а у 2023 році чистий прибуток збільшився на 99521 тис. грн.

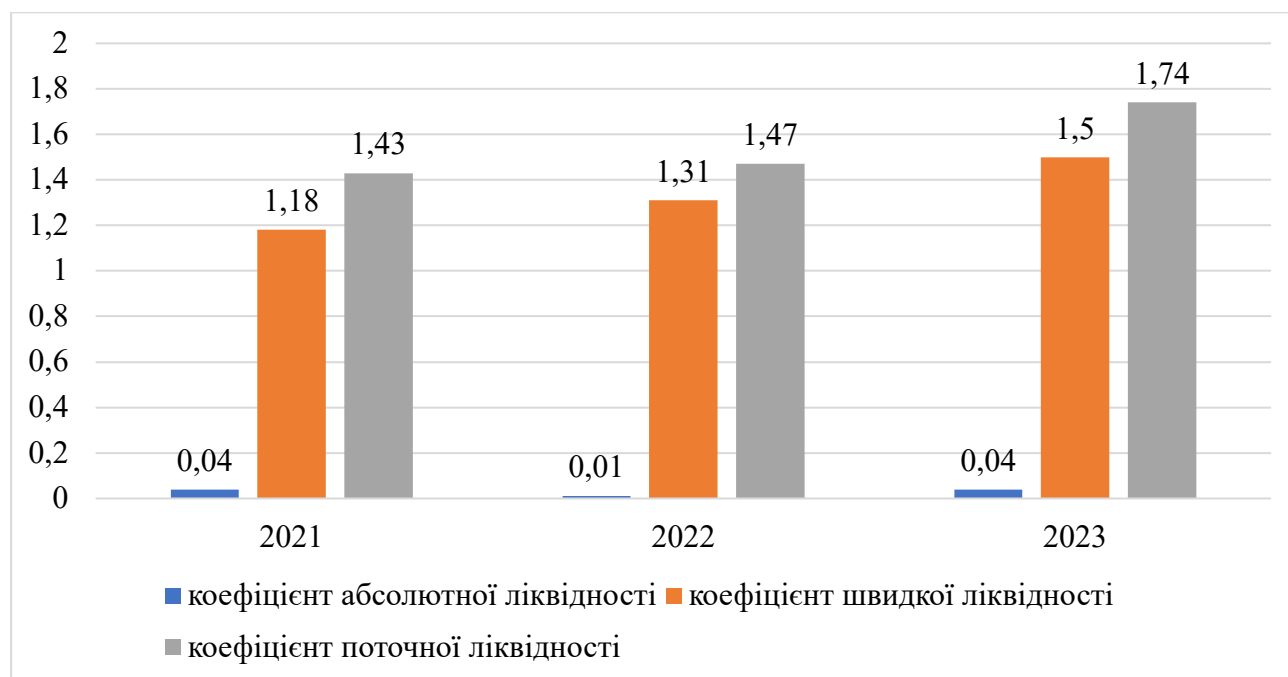

Рисунок 2.5- Аналіз динаміки відносних показників ліквідності ТДВ
«Яготинський МСЗ» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором

Дані рис.2.5 свідчать, що відносні показники ліквідності мали тенденцію до зростання, що говорить про підвищення платоспроможності з роками. Найменшу

частину поточних зобов'язань підприємство може погасити за рахунок найбільш ліквідних активів. а найбільшу за рахунок поточних активів.

Окрім платоспроможності, важливе місце в оцінці фінансового стану має фінансова стійкість, яка показує наскільки підприємство є самостійним у веденні своєї діяльності.

На рис.2.6 представимо динаміку коефіцієнтів фінансової стійкості ТДВ «Яготинський МСЗ». Дані рис.2.5 свідчать, що підприємство залежить від кредиторів. При цьому, коефіцієнт фінансового ризику свідчить про високий фінансовий ризик підприємства.

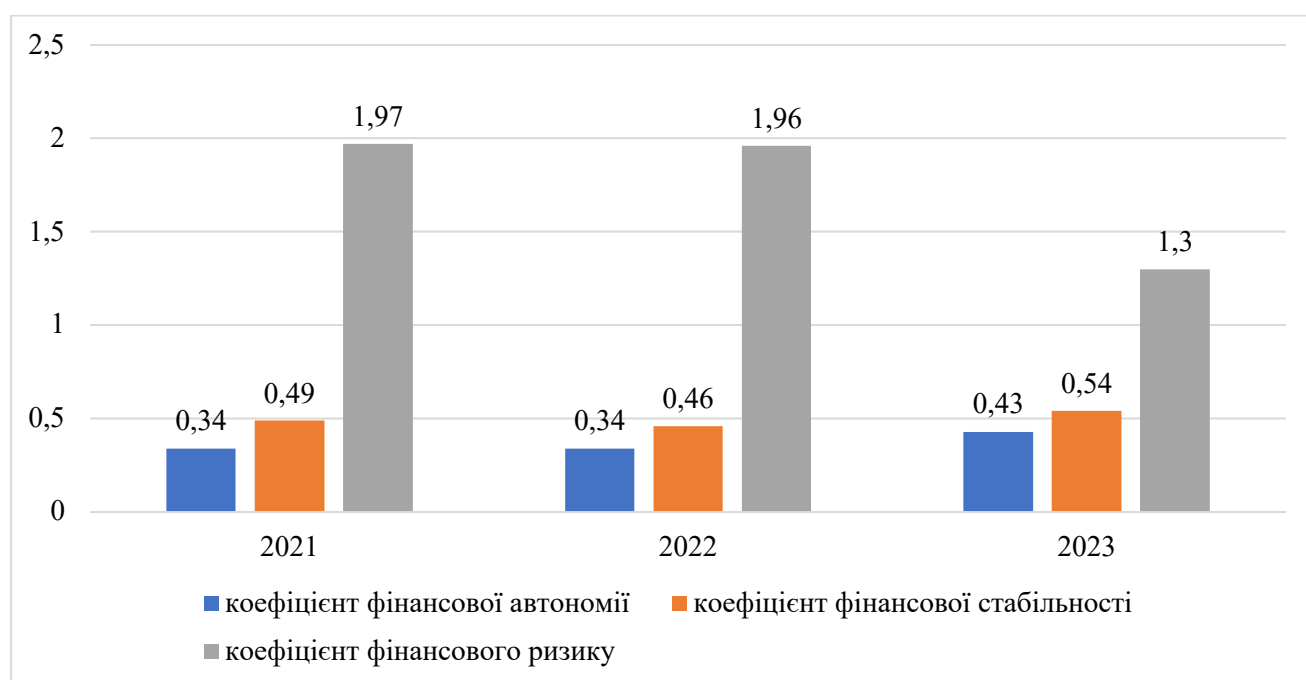

Рисунок 2.6- Динаміка показників фінансової стійкості ТДВ «Яготинський МСЗ» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором

Таким чином, провівши аналіз фінансового стану ТДВ «Яготинський МСЗ» за 2021-2023 роки можна зробити висновок. що підприємство є платоспроможним та фінансово стійким, рентабельним та економічно активним. Таки фінансовий стан свідчить, що підприємство має наявні резерви для розширення діяльності, вихід на нові ринки, випуск нової продукції.

На основі показників фінансового стану необхідно розрахувати ймовірність банкрутства підприємства, для підтвердження вищезазначених висновків.

2.3 Оцінка ймовірності банкрутства ТДВ «Яготинський МСЗ»

Для оцінки ймовірності банкрутства ТДВ «Яготинський МСЗ» було обрано методики, розглянуті у розділі 1.2, а саме: модель Альтмана модель прогнозування банкрутства підприємства Р. Ліса; модель прогнозування банкрутства підприємства Спрінгейта.

Таблиця 2.6 - Розрахунок коефіцієнтів імовірності банкрутства підприємства за п'ятифакторною моделлю Альтмана в 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	Формула розрахунку	2021	2022	2023
X1	(Оборотний активи - Короткострокові зобов'язання) / Активи	0,22	0,25	0,34
X2	Чистий прибуток/Активи	-0,04	0,08	0,12
X3	Прибуток до оподаткування/Активи	-0,04	0,08	0,12
X4	Власний капітал/Зобов'язання	0,51	0,51	0,77
X5	Виручка/ Активи	1,97	1,84	2,24
	$Z = 0,717*(0,22)+0,847*(-0,04) + 3.107*(-0,04) + 0,420*(0,51) + 0,998*(1,97)$			

Джерело: складено автором

На основі розрахованих коефіцієнтів в табл.2.6 розрахуємо показник ймовірності банкрутства за даною моделлю, підставивши їх значення у відповідну формулу.

Таблиця 2.7 - Підсумковий розрахунок ймовірності банкрутства банкрутства підприємства за п'яти факторною моделлю Альтмана в 2021-2023 рр.

Рік	Формула розрахунку для підстановки коефіцієнтів	Підсумкове значення
2021	$Z = 0,717*(0,22)+0,847*(-0,04) + 3.107*(-0,04) + 0,420*(0,51) + 0,998*(1,97)$	2,18
2022	$Z = 0,717*(0,25)+ 0,847*(0,08) + 3.107*(0,08) + 0,420*(0,51) + 0,998*(1,84)$	2,54
2023	$Z = 0,717*(0,34)+ 0,847*(0,12) + 3.107*(0,12) + 0,420*(0,77) + 0,998*(2,24)$	3,27

Джерело: складено автором

Таким чином, можемо зробити висновок, що ймовірність банкрутства за даною моделлю низька.

Далі розрахуємо ймовірність банкрутства за моделлю Ліса.

Таблиця 2.8 - Розрахунок коефіцієнтів імовірності банкрутства підприємства за моделлю Ліса в 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	Формула розрахунку	2021	2022	2023
X1	Оборотні активи/ Активи	0,73	0,79	0,79
X2	Валовий прибуток (збиток) / Активи	0,20	0,32	0,41

Продовження табл.2.13

X3	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) / Активи	0,33	0,33	0,43
X4	Власний капітал/Зобов'язання	0,66	0,63	0,95

Джерело: складено автором

На основі розрахованих коефіцієнтів в табл.2.9 розрахуємо показник ймовірності банкрутства за даною моделлю.

Таблиця 2.9 - Підсумковий розрахунок ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Ліса в 2021-2023 рр.

Рік	Формула розрахунку для підстановки коефіцієнтів	Підсумкове значення
2021	$Z = 0,063*(0,73) + 0,092*(0,2) + 0,057*(0,33) + 0,001*(0,66)$	0,1
2022	$Z = 0,063*(0,79) + 0,092*(0,32) + 0,057*(0,33) + 0,001*(0,63)$	0,1
2023	$Z = 0,063*(0,79) + 0,092*(0,41) + 0,057*(0,43) + 0,001*(0,95)$	0,2

Джерело: складено автором

Так як розрахований показник за моделлю Ліса більше 0,037 можемо зробити висновок про низьку ймовірність банкрутства. Для закріплення отриманих результатів проведемо оцінку ймовірності банкрутства підприємств за моделлю Спрінгейта, яка має точність 99 %.

Таблиця 2.10 - Розрахунок коефіцієнтів імовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта в 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	Формула розрахунку	2021	2022	2023
X1	Оборотні активи/ Активи	0,73	0,79	0,79
X2	ЕВІТ (прибуток до сплати податків і відсотків) / Активи	-0,04	0,08	0,12

Продовження таблиці 2.10

X3	ЕВТ (прибуток до оподаткування) / Короткострокові зобов'язання	-0,08	0,14	0,26
X4	Виручка /Активи	1,97	1,84	2,24

Джерело: складено автором

На основі розрахованих коефіцієнтів в табл.2.11 розрахуємо показник ймовірності банкрутства за даною моделлю.

Таблиця 2.11 - Підсумковий розрахунок ймовірності банкрутства банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта в 2021-2023 рр.

Рік	Формула розрахунку для підстановки коефіцієнтів	Підсумкове значення
2021	$Z = 1,03*(0,73) + 3,07*(-0,44) + 0,66*(-0,08) + 0,4*(1,97)$	1,36
2022	$Z = 1,03*(0,79) + 3,07*(0,08) + 0,66*(0,14) + 0,4*(1,84)$	1,88
2023	$Z = 1,03*(0,79) + 3,07*(0,12) + 0,66*(0,26) + 0,4*(2,24)$	1,92

Джерело: складено автором

Так як розрахований показник за моделлю Спрінгейта більше 0,862 можемо зробити висновок про низьку ймовірність банкрутства. Таким чином, за всіма розрахунками ми отримали однакове значення, що підприємство має низьку ймовірність банкрутства за досліджуваний період.

Таблиця 2.12 - Метод А-рахунку для передбачення банкрутства

Показники	Балл Аргенті	Оцінка в балах
		Яготинський МСЗ
Недоліки		
Директор-автократ	8	0
Голова ради директорів є також директором	4	0
Пасивність ради директорів	2	0
Внутрішні протиріччя у раді директорів	2	0
Слабкий фінансовий директор	2	0
Нестача професійних менеджерів середньої та нижньої ланки (поза радою директорів)	1	1
Недоліки системи обліку: відсутність бюджетного контролю	3	0
відсутність прогнозу грошових потоків	3	0
відсутність системи управлінського обліку витрат	3	0
Млява реакція на зміни (поява нових продуктів, технологій, ринків, методів організації праці тощо)	15	6
Сума балів	43	7

Продовження таблиці 2.12

«Прохідний» бал (відповідність)	10	відповідає
<i>Якщо сума балів перевищує 10, велика ймовірність "входження" компанії у II етап - "помилки".</i>		
Помилки		
Занадто висока частка позикового капіталу	15	0
Недолік оборотних коштів через надто швидке зростання бізнесу	15	0
Наявність великого проекту (провал такого проекту наражає компанію на серйозну небезпеку)	15	15
Сума балів	45	15
Сума балів за двома етапами	88	22
«Прохідний» бал	25	відповідає
<i>Якщо підсумкова сума балів на цьому етапі більше 25 (10+15), організація наражається на певний ризик.</i>		
Симптоми		
Погіршення фінансових показників	3	0
Використання «творчого» бухгалтеру	3	3
Нефінансові ознаки неблагополуччя (погіршення якості продукції, падіння «бойового духу» співробітників, зниження частки ринку)	3	0

Продовження табл.2.12

Остаточні симптоми кризи (судові позови, скандали, відставки)	3	0
Сума балів	12	3
Підсумкова сума балів	100	23
«Прохідний» бал	25	відповідає

Джерело: складено автором

Розглянемо основні недоліки, які визначені методом А-рахунку:

1. Директор-автократ. Директор підприємства не обмежує свободу працівників у прийнятті рішень. У компанії демократичний тип управління, тому надали «0» балів.

2. Голова ради директорів також є директором. Статутом підприємства не передбачена рада директором, тому надали «0» балів.

3. Пасивність ради директорів. Статутом підприємства не передбачена рада директором, тому надали «0» балів.

4. Внутрішні протиріччя у раді директорів. Статутом підприємства не передбачена рада директором, тому надали «0» балів.

5. Слабкий фінансовий директор. На підприємстві сильний фінансовий директор із великим досвідом роботи, тож «0» балів.

6. Нестача професійних менеджерів середньої та нижньої ланки (поза радою директорів). На підприємстві спостерігається нестача професійних менеджерів середньої та нижньої ланки, тому привласнили 1 бал.

7. Млява реакція на зміни (поява нових продуктів, технологій, ринків, методів організації праці тощо). Підприємство складно реагує на зміни в роботі, співробітники часто чинять опір впровадженню нових методів роботи, особливо в частині інноваційних технологій, тому привласнили «6» балів, оскільки незважаючи на опір, компанія намагається впроваджувати окремі аспекти новизни в роботу.

8. Недоліки системи обліку: відсутність бюджетного контролю, відсутність системи управлінського обліку витрат, відсутність управлінського обліку витрат. На підприємстві приділяється увага системі обліку, головний бухгалтер та фінансовий директор має багаторічний досвід, тому надали бал «0».

До помилок за вищезазначеним методом віднесли:

1. Занадто висока частка позикового капіталу. Підприємство фінансується переважно за рахунок власного капіталу, тому надали «0» балів.

2. Нестача оборотних коштів через надто швидке зростання бізнесу. Підприємство має достатню кількість оборотних коштів для фінансування своєї діяльності, тому надали «0» балів. Наявність великого проекту (провал такого проекту наражає компанію на серйозну небезпеку). На підприємстві часто бувають великі проекти, особливо держзамовлення, з урахуванням низької якості проектного управління, ризики провалу великі, тому надали бал «15».

В процесі дослідження встановили наступні симптоми ймовірності банкрутства:

1. Погіршення фінансових показників. На підприємстві фінансові показники мають тенденцію до покращення, тому надали бал «0». Використання «творчого» бухобліку. На підприємстві використовують традиційний «бухоблік», тому надали бал «3».

2. Нефінансові ознаки неблагополуччя (погіршення якості продукції, падіння «бойового духу» співробітників, зниження частки ринку). Не спостерігається, тож «0» балів. Остаточні симптоми кризи (судові позови, скандали, відставки). відсутня, тому «0» балів.

Таким чином, загальна сума балів становить 23 бали, що свідчить про відсутність ризику втрати платоспроможності.

Дослідивши ймовірність банкрутства на прикладі ТДВ «Яготинський МСЗ», який є відомим виробником молочної продукції в Україні, встановлено наступне:

- посилюється господарський потенціал, що обумовлюється збільшенням вартості активів. Таким чином у підприємства зростає обсяг наявного у розпорядженні майна;

- активи зростають більш швидко, ніж дохід від продажу товарів і послуг, що свідчить про необхідність пошуку резервів оптимізації поточної структури активів;

- зростання балансу пояснюється зростанням як оборотних активів, так і наявних джерел фінансування для залучення активів, через збільшення власного капіталу і короткострокових зобов'язань;

- збільшення суми власного капіталу свідчить про підвищення рівня благополуччя власників;

- зростання загальної суми зобов'язань забезпечує більш повне розкриття наявного потенціалу компанії, хоча призводить до підвищення залежності від зовнішніх постачальників фінансових ресурсів;

- підвищується фінансова незалежності компанії за досліджуваний період;

- показники ліквідності вказують вказувати на наявність ймовірності втрати платоспроможності у найближчій перспективі;

- аналіз ймовірності банкрутства за трьома моделями засвідчив, що ТДВ «Яготинський МСЗ» має низьку ймовірність банкрутства.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МСЗ»

3.1 Розробка та імплементація моделі запобігання банкрутству підприємства в умовах невизначеності

Розглянемо шляхи запобігання банкрутству, ґрунтуючись на факторах, що впливають на можливе банкрутство підприємства. Основна проблема багатьох компаній полягає у нездатності порівнювати свої фінансові можливості з умовами ринку та бажаннями клієнтів. Як правило, раціональне використання наявних ресурсів впливає на ефективність роботи організації. Фінансове становище будь-якої фірми знаходиться у прямій залежності від стану та використання оборотних засобів. За наявності проблем в управлінні важливо знайти такий вплив на оборотний капітал, який буде відповідати політиці компанії, її поточним цілям. Більше того, необхідно, щоб модель управління оборотними активами поєднувалася з ринком та його умовами, була застосовна практично на умовах української невизначеності.

Основна мета ефективного управління грошовими потоками полягає у виявленні причин дефіциту (надлишку) коштів та визначення джерел надходження та напрямів витрачання при контролі поточної ліквідності та платоспроможності підприємства. Платоспроможність та ліквідність підприємства дуже часто перебувають у залежності від реального грошового обороту у вигляді потоку грошових платежів, що відображаються на рахунках бухгалтерського обліку.

Залишки коштів на розрахунковому рахунку підприємства багато в чому залежать від того, наскільки синхронізовані між собою притоки та відтоки коштів у часі. Для підтримки цільових значень залишку готівки, необхідне постійне управління та контроль грошових потоків.

Основним інструментом управління потоками готівки є їх синхронізація або, інакше кажучи, регулювання притоків і відтоків. Добре відрегульований процес синхронізації коштів в перспективі може істотно знизити потребу компанії в їх страхових залишках, що дозволить використовувати гроші більш ефективно та отримувати більше вигод. Управління грошовими потоками вимагає постійного відстеження динаміки їхньої зміни в часі. Необхідну інформацію щодо цього аспекту може дати звіт про рух коштів, поданий у фінансовій звітності підприємства.

Позитивний вплив на показники фінансово-господарської діяльності підприємства надає прискорення оборотності оборотних активів. Для того, щоб підвищити ефективність використання оборотних коштів, потрібно розробити програму. Пропонується використовувати такі шляхи прискорення оборотності оборотних коштів:

1) На стадії запасів сировини та матеріалів:

- зменшити втрати при зберіганні;
- запровадити економічно обґрунтовані норми запасу;
- наблизити постачальників сировини, напівфабрикатів;
- використовувати ресурсозберігаючі технології;
- розширити складську систему матеріально-технічного забезпечення;
- комплексно механізувати та автоматизувати вантажно-розвантажувальні роботи на складах.

2) На стадії виробництва:

- застосовувати нові технології, більш продуктивну техніку, які дозволять скоротити час виробництва;
- збільшити змінність роботи обладнання та персоналу, скоротити простої;
- зменшити час знаходження виробів між операціями.

3) На стадії запасів готової продукції:

- управління дебіторською заборгованістю;
- забезпечити якісний юридичний супровід ув'язнених договорів;

- аналізувати та ранжувати покупців залежно від обсягів закупівель, кредитної історії, пропонованих умов оплати;

- розробити систему знижок, що стимулюють продаж.

4) На стадії передоплати:

- удосконалити систему економічного стимулювання економічного використання сировинних та паливно-енергетичних ресурсів

- збільшити питому вагу продукції, що користується підвищеною попитом.

5) На стадії звернення:

- ретельно та своєчасно проводити добірку відвантажуваної продукції за партіями, асортиментом, транзитною нормою, у суворій відповідності до укладеними договорами;

- мінімізувати запаси господарських матеріалів, інвентарю.

Не менш важливим аспектом, що впливає на фінансовий стан підприємства є розмір його оборотних активів, у тому числі запасів. Розробка політики управління запасами – це виконання ряду послідовних робіт, основними з яких є наступні:

- аналіз запасів товарно-матеріальних цінностей у попередньому періоді;

- визначення цілей формування запасів;

- аналіз та визначення необхідного розміру основних груп поточних запасів на підприємстві та загальної їх суми;

- побудова дієвих систем контролю за рухом запасів;

- реальне відображення вартості запасів з урахуванням інфляції у фінансовий облік підприємства.

При аналізі стану запасів та управлінні ними необхідно:

- встановити забезпеченість підприємства нормальними перехідними запасами товарів, готової продукції, сировини, матеріалів, незавершеної виробництва;

- виявити зайві та непотрібні запаси.

Найбільш ефективним управлінням запасами вважається управління запасами у логістиці, де воно розглядається з погляду зниження витрат на

утримання матеріальних запасів та його обслуговування. Ще одним фактором, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства може стати збільшення частки дебіторської заборгованості, особливо простроченою. Несумлінне виконання дебіторами боргових зобов'язань перед підприємствами-кредиторами стає причиною касових розривів у платежах, потреби у додаткових фінансових ресурсах тощо. Все вищенаведене здійснює негативний вплив на фінансове становище підприємства дебітора. При всьому тому, повна або часткова відмова фірм від надання контрагентам відстрочки платежу може призвести до втрати значної частини клієнтів, зниження конкурентних позицій на займаному ринку або відходу з цього сегмента.

Важливим є вивчення показників якості та ліквідності дебіторської заборгованості. Досвід показує, що чим більший термін дебіторської заборгованості, тим нижчою є ймовірність її отримання. Слід зазначити, що основним недоліком є відсутність служби ризик-менеджменту.

Реалізація практично будь-якого з відомих підходів до управління ризиками у діяльності промислових компаній передбачає створення служби ризик-менеджменту. Основною характеристикою служби ризик-менеджменту є те, що вона є інформаційно-аналітичним центром. З одного боку, представники цієї служби аналізують внутрішні зміни у промисловій компанії та відхилення в процесі реалізації інвестиційного проекту, з іншого – дають вищому керівництву інформацію, яка може бути використана при стратегічному плануванні.

Таким чином, до виявлених недоліків в управлінні ризиками досліджуваної організації ми можемо віднести: відсутність служби ризик-менеджменту; ігнорування наявності фінансових ризиків і загроз, виявлених на основі показників фінансової звітності; відсутність процедур оцінки ризиків; і прогнозуванні, організації, регулюванні, мотивації та контролі, ми вважаємо, що для ризик-менеджменту в виробничому процесі ці функції набудуть специфічного забарвлення.

Варто зауважити, що воєнний стан обумовив наступні зміни, з якими не може впоратися наявний персонал підприємства (рис.3.1).

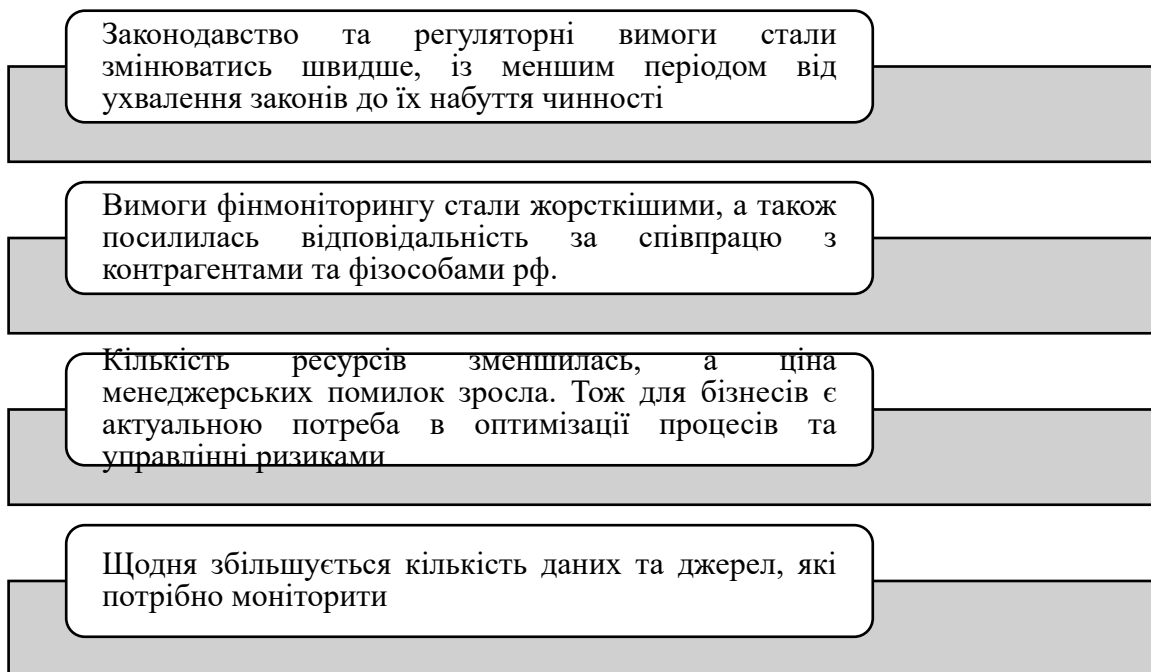

Рисунок 3.1 - Нові ризики, які здійснюють вплив на підприємство, обумовлені війною в країні

Джерело: розроблено автором

Також варто зазначити, що ТДВ «Яготинський МСЗ» наростило обсяги реалізації за рахунок зростання попиту на продукцію, відсутністю втрат через пошкодження майна через війну, зменшення конкуренції у зв'язку з виходу з ринку підприємств, які постраждали від війни, залишилися на окупованій території. Варто зауважити відсутність окремої структури з управління ризик-менеджменту, а дані функції виконують окремі працівники за кожним напрямом, що окрім своїх безпосередніх обов'язків, наділені окремими функціями, що унеможлиблює здійснення якісного управління ризиками.

Управління ризиками досить трудоємний процес, який проходить складний алгоритм, має бути автоматизований, включати всі напрями діяльності підприємства, працівники мають мати кваліфікацію з ризик-менеджменту, без даної кваліфікації звичайний бухгалтер чи фінансист не зможе виконувати якісно функції з управління ризиками.

Відсутність даної структури на підприємстві призводить до:

- використання застарілих підходів до операційної діяльності;

- опір змінам в операційній діяльності;
- ризик витоку інформації;
- відсутність впровадження цифрових технологій, особливо штучного інтелекту;
- часто економічні чи якісні характеристики продукції не досягнуті;
- часто витрати перевищують кошторис через вплив зовнішніх факторів та невчасне реагування на ризик, так як спеціалісти зайняті поточною роботою за своїм напрямом;
- відсутність прорахованих сценаріїв дій підприємства у випадку настання того чи іншого ризику, так як це дуже тривалий та складний процес.

На рис.3.2 представлені основні причини створення служби ризик-менеджменту на ТДВ «Яготинський МСЗ».

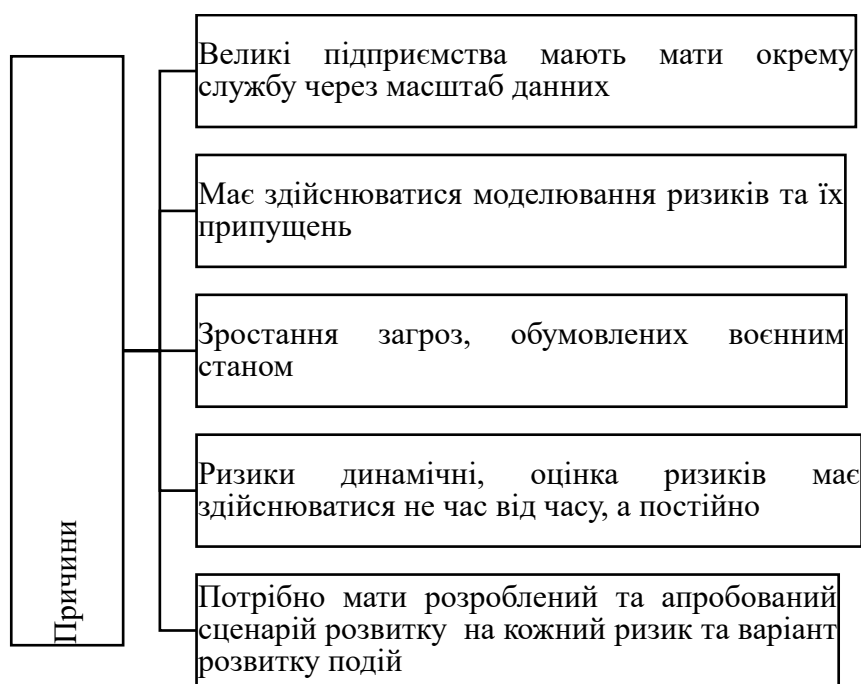

Рисунок 3.2- Причини створення служби ризик-менеджменту на ТДВ «Яготинський МСЗ»

Джерело: складено автором на основі

Таким чином, важливість створення служби ризик-менеджменту на підприємстві не викликає сумнівів, особливо важливим завданням у період

воєнного стану для даної служби є розроблення сценаріїв дій підприємства на випадок таких подій як:

- проблеми енергопостачання (варіанти мінімізації електроенергії, розрахунок мінімізації втрат тощо);
- пошкодження виробничих потужностей внаслідок ракетних ударів (варіанти швидкого відновлення, варіанти релокації внаслідок загострення конфлікту, варіанти диверсифікації бізнесу);
- через скрутне положення значної кількості невеликих молочних господарств прорахунок варіантів їх поглинання;
- проведення постійного моніторингу засобів інформації про підприємство на наявність інформаційних вкидів та моментальна реакція на них;
- автоматизація всіх процесів та постійна можливість моніторингу показників та реагування навіть на незначні коливання.

Виходячи з цього, виділив основні функції запропонованої служби ризик-менеджменту ТДВ «Яготинський МСЗ», які необхідно впровадити в антикризове управління (табл.3.1.).

Таблиця 3.1 - Функції служби ризик-менеджменту в ТДВ «Яготинський МСЗ»

Функції	Задачі
Планування та прогнозування	Дослідження компонентів абсолютного ризикового середовища, в якому існує компанія. Порівняння та вивчення можливого впливу абсолютного ризикового середовища на ефективність інвестиційного проекту. Визначення цілей діяльності, засобів та найбільш ефективних методів досягнення цих цілей
Організація	Створення умов досягнення цілей компанії. Формування структури ризик-менеджменту, налагодження автоматизованої системи індикаторів та аналізу можливих відхилень у реалізації інвестиційного проекту, створення органів управління, побудова структури апарату управління, встановлення взаємозв'язку між управлінськими підрозділами, розробка норм, нормативів, методик тощо.
Регулювання	Вплив на об'єкт управління, за допомогою якого досягається стан стійкості цього об'єкта у разі відхилення від заданих параметрів
Мотивація	Виявлення реальних потреб працівників, матеріальне та моральне стимулювання, спонукання фінансових менеджерів та інших фахівців до зацікавленості у результатах своєї праці
Контроль	Оцінка та аналіз ефективності результатів роботи системи ризик-менеджменту та застосовуваних методів управління ризиком

Джерело: складено автором

Слід зазначити, що функції організації та мотивації лягають на керівний склад та служби підприємства, виконуючі служби виконують функції планування та прогнозування, регулювання та контролю. Щоб відповідати поставленим завданням, на наш погляд, необхідно визначитися з конкретними функціями служби ризик-менеджменту, які надалі присвоюються тому чи іншому підрозділу.

Визначивши структурні елементи механізму ризик-менеджменту, який рекомендуємо підприємству, необхідно визначити структуру служби ризик-менеджменту, закріпивши кожен відділ служби за основним елементом механізму. На рис.3.3 представимо запропоновану структуру служби ризик-менеджменту, яку доцільно запровадити на ТДВ «Яготинський МСЗ».

Рисунок 3.3 - Структура запропонованої служби ризик менеджменту ТДВ «Яготинський МСЗ»

Джерело: розроблено автором

Кожен відділ, представлений на рис.3.3 в системі ризик- менеджменту виконує набір функцій та завдань, які представлені в табл.3.2.

Таблиця 3.2 - Функції та завдання відділів служби ризик менеджменту

Відділ	Функції та завдання
Спеціаліст з ринкових та фінансових ризиків	Основними функціями та завданнями є: пошук інформації про ринок, середовище, внутрішній стан, ризики, які з цим пов'язані, використовуючи при цьому всі можливі інструменти пошуку, їх узагальнення, розробка інструментів впливу на ризик, сценаріїв розвитку подій за кожним інструментом

Продовження рис.3.2

Спеціаліст екологічних ризиків	з	Проводить постійний моніторинг впливу підприємства на зовнішнє середовище, нормативи викидів, розробляє інструменти та варіанти реагування на ризики невиконання нормативів, підвищення рівня викидів, моніторить екологічне законодавство як національне так і міжнародне
Спеціаліст виробничих ризиків та промислової безпеки	з та	Визначає ризики, які можуть виникнути на виробництві, що впливають на обсяги та якість продукції, її безпечність, визначає ризики втрати обладнання, пошкодження, застарілість, умови праці. Розробляє інструменти впливу на даний ризик, щоденно моніторить показники
Спеціаліст інформаційної безпеки	з	Моніторить інформаційні ризики, щоденно слідкує за наявністю інформації про підприємство в публічному просторі, здійснює оцінку та реагує на неї, визначає ризики витоку інформації репутаційні ризики контролює
Спеціаліст страхування ризики	із	Розробляє варіанти страхування кожного виду ризику, постійно оновлює варіанти в залежності від зміни факторів
Головний управляючий		Здійснює керівництво служби, узагальнює інформацію, формує звіти

Джерело: розроблено автором

Реалізація функцій та завдань служби управління ризиками дає безліч переваг, у тому числі:

- 1.Більш ефективне стратегічне планування.
- 2.Найкращий контроль витрат за рахунок удосконалених робочих процесів, оцінки клієнтів та процесів взаємодії.
- 3.Збільшення прибутковості за рахунок кращого контролю клієнтів та завдань.
- 4.Зниження ризиків судових розглядів внаслідок процесів та планів дій на випадок непередбачених обставин.
- 5.Розширення знань та розуміння схильності до ризику.
- 5.Систематичний, добре поінформований та ретельний метод прийняття рішень.
- 6.Менше збоїв та менше переробок за рахунок кращого розуміння процесу всіма співробітниками підприємства.

Окрім того, служба ризик-менеджменту сприятиме запобіганню банкрутства. Ідентифікація ризиків повинна бути постійним і безперервним процесом, при цьому реєстр ризиків організації має оновлюватися з урахуванням кожного

нововиявленого ризику. На цьому етапі компанія вивчає своє внутрішнє середовище, бізнес-процеси та політику, щоб виявити потенційні ризики та розробити заяви про ризики для кожного з них. Заяви про ризики повинні бути задокументовані в реєстрі ризиків компанії та записані з умовою, а потім із зазначенням наслідків, якщо ця умова станеться.

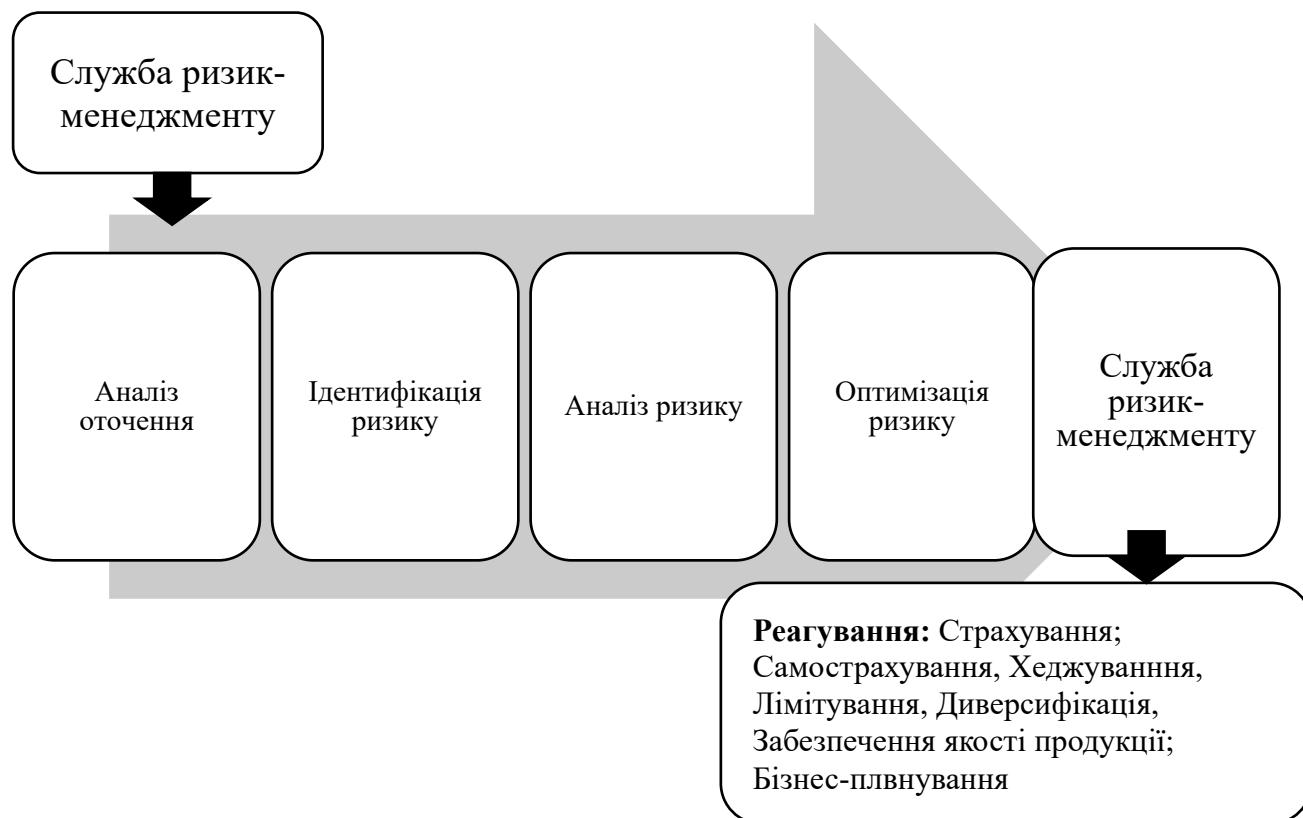

Рисунок 3.4. Модель запобігання банкрутству підприємства в умовах невизначеності

Джерело: розроблено автором

На підставі всього вищевикладеного, були розроблені заходи для запобігання настанню ризиків та неспроможності підприємства:

- активна робота з державними інститутами споживання (оборонна промисловість);
- підвищення енергоефективності виробництва. Оптимізація витрат на енергоресурси за рахунок проведення заходів у рамках програми із зниження матеріальних витрат;

- диверсифікація постачальників сировини, забезпечення вхідного контролю якості сировини, що закуповується;

- реалізація заходів щодо імпортозаміщення;
- розширення використання матеріалів-аналогів в основному виробництві;
- оптимізація бізнес-процесу «Закупівля»;
- підвищення ефективності проведення конкурентних процедур, у т. ч. з використанням електронних торгів.

- диверсифікація ринків збуту, щомісячний моніторинг цін на ринку збуту по регіонах продажу;

- переорієнтування виробництва на продукцію, затребувану на внутрішньому ринку;

- реалізація заходів щодо імпортозаміщення – переорієнтування закупівель з імпортного обладнання на вітчизняні аналоги дозволило отримати за підсумками року економію коштів;

- моніторинг змін податкового та митного законодавства,
- реалізація заходів, що компенсують витрати шляхом забезпечення надходжень в іноземній валюті та підтримання балансу валютної позиції (природне хеджування);

- зважена політика щодо визначення обсягів реалізації продукції на експорт з урахуванням рентабельності продажів на зовнішньому та внутрішньому ринку; укладено угоду на встановлення індивідуальних курсів під час здійснення операцій на іноземній валюті;

- консервативна кредитна політика щодо нарощування позикових коштів;
- диверсифікований кредитний портфель;
- впровадження заходів з автоматичного формування платіжного календаря;
- вибудовування довірчих взаємин із основними кредиторами;
- пошук альтернативних джерел фінансування;
- використання внутрішніх резервів для фінансування діяльності.
- встановлення лімітів на відвантаження продукції з урахуванням фінансового стани контрагента;

- впровадження методики розрахунку ключових індикаторів кредитних ризиків контрагентів з метою прийняття своєчасних рішень щодо зниження ризиків неоплати та утворення простроченої дебіторської заборгованості, визначення ефективного розміру ліміту кредитування;

- впровадження системи фінансового контролю за виробництвом та відвантаженням готової продукції;

Методологія управління ризиками підприємства надає організаціям цілісне уявлення про їхній ризик. Компанії набувають більшої впевненості, знаючи, що методи ERM призначені для виявлення ризиків, що вислизують із розрізнених бізнес-підрозділів, та сприяють покращенню співробітництва та комунікації з усіма рівнями організації. Вищий посібник більше впевнений у тому, що він приймає рішення, усвідомлюючи ризики, щоб використати вигідні можливості та захистити компанію. Регулюючі органи та аудитори можуть бути впевнені, що компанія з ефективною програмою ERM проводить регулярну оцінку ризиків та прагне покращити свої зусилля щодо управління ризиками.

Таким чином, впровадження даних заходів в антикризову програму підприємства вищезазначених заходів підготує підприємства до кризи та мінімізує втрати. Варто провести прогнозне оцінювання результативності запобігання банкрутству ТДВ «Яготинський МСЗ» в наступному підрозділі дослідження.

3.2 Прогнозне оцінювання результативності запобігання банкрутству ТДВ «Яготинський МСЗ»

Фінансове прогнозування дозволяє розглянути можливі альтернативи розробки фінансової політики, які забезпечують досягнення організацією стабільного функціонування. На створення служби ризик-менеджменту варто витрати ресурси, які розглянемо в табл.3.3.

Таблиця 3.3 - Витрати на створення служби ризик-менеджменту

Напрямок витрат	Сума, тис.грн
Оплата праці співробітників та соціальні	2 562
Придбання програмного забезпечення	500
Придбання серверу на відділ	80
Придбання комп'ютерної техніки та офісних меблів	60
Всього	3202

Джерело: розроблено автором

Таким чином, загальні витрати на створення та функціонування служби ризик менеджменту складуть 3202 тис.грн. у перший рік. У наступні роки витрати становлять 2562 оплата праці та соціальні відрахування.

За рахунок створення служби ризик-менеджменту плануємо наступне:

- збільшити прибутковість на 2 %;
- підвищити вартість підприємства на 5 %;
- підвищити привабливість для інвесторів через зменшення мінливості рівня доходів.

На основі вищенаведеного розрахуємо прогнозні показники фінансових результатів підприємства.

Таблиця 3.4- Прогнозні фінансові показники ТДВ «Яготинський МСЗ», тис.грн

Назва	Базовий рік	Проектний рік	Зростання
Чистий дохід від реалізації	4857266	4954411	97145
Валовий прибуток	877957	895516	17559
Чистий прибуток	255160	260263	5103
Активи	2164580	2272809	108229
Зобов'язання	1210428	1210428	0
Оборотні активи	1717107	1802962	85855
Власний капітал	940195	987205	47010
Нерозподілений прибуток	934870	981880	47010
Короткострокові зобов'язання	985069	985069	0

Джерело: складено автором

Таким чином, приріст доходу становить 97145 тис.грн. Можна говорити, що інвестиційні витрати на створення служби окупляться в перший місяць функціонування ($3202/97145=0,03$).

На основі даних табл.3.5 розрахуємо прогнозні показники ймовірності банкрутства. Прогнозування фінансових показників здійснювалось експертами підприємства з урахуванням впровадження відділу ризик менеджменту, моніторингу фінансового стану та розроблення антикризової програми.

Таблиця 3.5 - Прогнозні показники ймовірності банкрутства ТДВ «Яготинський МСЗ» за моделлю Альтмана

Коефіцієнт	Формула розрахунку	Базовий рік	Проектний рік
X1	(Оборотний активи - Короткострокові зобов'язання) / Активи	0,34	5,47
X2	Чистий прибуток/Активи	0,12	0,11
X3	Прибуток до оподаткування/Активи	0,12	0,39
X4	Власний капітал/Зобов'язання	0,77	0,82
X5	Виручка/ Активи	2,24	2,18
Z		3,27	7,76

Джерело: складено автором

Таким чином, рівень фінансової стійкості зростає, а ймовірність банкрутства ТДВ «Яготинський МСЗ» зменшиться. Окрім того, проведене опитання експертів підприємства щодо прогнозу ймовірності банкрутства за методом А-рахунку.

Таблиця 3.6-Прогноз банкрутства методом А-рахунку

Показники	Балл Аргенті	Оцінка в балах
		Яготинський МСЗ
Недоліки		
Директор-автократ	8	0
Голова ради директорів є також директором	4	0
Пасивність ради директорів	2	0
Внутрішні протиріччя у раді директорів	2	0
Слабкий фінансовий директор	2	0
Нестача професійних менеджерів середньої та нижньої ланки (поза радою директорів)	1	1
Недоліки системи обліку: відсутність бюджетного контролю	3	0

Продовження табл.3.2

Продовження таблиці 3.6

відсутність прогнозу грошових потоків	3	0
відсутність системи управлінського обліку витрат	3	0
Млява реакція на зміни (поява нових продуктів, технологій, ринків, методів організації праці тощо)	15	3
Сума балів	43	3
«Прохідний» бал (відповідність)	10	відповідає
<i>Якщо сума балів перевищує 10, велика ймовірність "входження" компанії у II етап - "помилки".</i>		
<i>Помилки</i>		
Занадто висока частка позикового капіталу	15	0
Недолік оборотних коштів через надто швидке зростання бізнесу	15	0
Наявність великого проекту (провал такого проекту наражає компанію на серйозну небезпеку)	15	5
Сума балів	45	5
Сума балів за двома етапами	88	8
«Прохідний» бал	25	відповідає
<i>Якщо підсумкова сума балів на цьому етапі більше 25 (10+15), організація наражається на певний ризик.</i>		
<i>Симптоми</i>		
Погіршення фінансових показників	3	0
Використання «творчого» бухобліку	3	1
Нефінансові ознаки неблагополуччя (погіршення якості продукції, падіння «бойового духу» співробітників, зниження частки ринку)	3	0
Остаточні симптоми кризи (судові позови, скандали, відставки)	3	0
Сума балів	12	1
Підсумкова сума балів	100	9
«Прохідний» бал	25	відповідає

Джерело: складено автором

Таким чином, обґрунтована необхідність оперативного прогнозування погіршення фінансової стійкості організації з використанням різноманітних аналітичних показників, таких як показники ліквідності, платоспроможності, абсолютні та відносні показники фінансової стійкості та ймовірності банкрутства за допомогою проведення моніторингу відділом ризик-менеджменту показало результат.

ВИСНОВКИ

В процесі дослідження встановлено наступне:

Сутнісно-видова характеристика банкрутства та причини його настання. Банкрутство підприємства – економічний стан недостатності ліквідних активів для покриття термінових зобов'язань (суб'єктивне банкрутство), яке може бути зафіксовано у судовому порядку (об'єктивне банкрутство). Банкрутство підприємства є наслідком глибокої фінансової кризи, коли відзначається розбалансованість діяльності підприємства та обмеженість можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини. Підприємство неспроможне здійснювати фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності.

Підходи до діагностики ймовірності банкрутства підприємства. У всьому світі найчастіше застосовуються зарубіжні методи прогнозування банкрутства, які можна класифікувати за двома категоріями: А-методи - суб'єктивні методи, в яких враховуються такі умови як: ділова репутація керівника організації (Методи Аргенти (А-рахунок), Скоуна та ін.) Z-методи, які визначаються за допомогою даних фінансової звітності (модель Ліса, Модель Альтмана, модель Тафлера, модель Спірінгейта).

Аналіз і деталізація можливих заходів запобігання банкрутству підприємства. Управління ризиками банкрутства можна визначити як 1) складний процес щодо забезпечення стабільного розвитку та рівня конкурентоспроможності підприємства у довгостроковому періоді; 2) процес, що забезпечує збереження чинного бізнесу на основі пошуку компромісних рішень із зацікавленими учасниками. Пропоновані рішення можуть бути покладені в основу розробки превентивної системи управління з урахуванням галузевих особливостей, суттєво вплинути на якість управлінських рішень та підвищити їх ефективність, сформувати антикризові резерви, у тому числі на основі конкурентних переваг об'єкту управління.

Діагностика ймовірності банкрутства підприємства здійснювалась на прикладі ТДВ «Яготинський МСЗ», яке здійснює виробництво молочної продукції та є відомим брендом в Україні.

Аналіз фінансового стану підприємства в контексті ймовірності банкрутства. Чистий дохід у 2022 зріс на 629,430 тис. грн. або на 20,2% відносно 2021 року, а у 2023 році чистий дохід зріс на 1121,175 тис.грн або 30,1 % відносно 2022 року, що пояснюється зростанням продажу продукції та розширенням ринку збуту. Чистий прибуток у 2022 році зріс на 218,958 тис.грн або на 345,80% відносно 2021 року, а у 2023 році зріс на 99,251 тис.грн або на 63,94% відносно 2022 року. Підприємство ефективно управляє доходами та витратами. Рентабельність продукції у 2022 році зросла на 7,33% відносно 2021 року, а у 2023 році зросла на 1,38% відносно 2022 року, це показує що в розрахунку на 1 грн. понесених витрат підприємство отримало у 2022 на 7,33% більше чистого прибутку, а 2023 році на 1,38% більше.

Рентабельність діяльності у 2022 році зросла на 6,24 %, а у 2023 році зросла на 1,05%, що свідчить про зростання ефективності господарської діяльності підприємства. Рентабельність активів у 2022 році зросла на 7,3 %, а у 2023 році зросла на 3,5%.

Встановлено, що підприємство є платоспроможним, фінансово стійким. Оцінка ймовірності банкрутства ТДВ «Яготинський МСЗ» показала, що підприємство має низьку ймовірність банкрутства, так як значення показників за моделлю Альтмана у 2023 році- 3,27; за моделлю Ліса - 0,2; за моделлю Спінґейта - 1,92.

Розробка та імплементація моделі запобігання банкрутству підприємства в умовах невизначеності. Чинником, який визначає прийняття неправильних управлінських рішень, є відсутність на ТДВ «Яготинський МСЗ» системи раннього попередження та реагування, одним із завдань якої є прогнозування ймовірності банкрутства. Аналіз методик прогнозування фінансового стану підприємства свідчить, що переважна більшість із них дозволяє визначити лише поточний фінансовий стан підприємства. Питання виведення кризового підприємства на шлях сталого розвитку в них, як правило, не розглядаються. Було запропоновано

модель запобігання банкрутства в основі якої створення відділу ризик-менеджменту та розробка антикризової програми.

Служба ризик-менеджменту буде здійснювати моніторинг та аналіз стратегій управління ризиками на постійній основі. Моніторинг буде включати: моніторинг існуючих ризиків, виявлення нових ризиків, виявлення проблемних місць та оцінку ефективності поточних стратегій обробки ризиків. Моніторинг забезпечує впровадження нових заходів щодо контролю нових ризиків у міру їх появи. Таким чином, підприємство забезпечить постійний аналіз, щоб гарантувати, що стратегії залишаються актуальними і що загальна позиція щодо контролю ризиків відповідає потенційним витратам, пов'язаним із ризиком.

Прогнозне оцінювання результативності запобігання банкрутству ТДВ «Яготинський МСЗ». В результаті застосування запропонованої методики ймовірність банкрутства знизиться.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белікова Т.В., Воробйова А.А. Еволюція законодавства про банкрутство в Україні. Бізнесінформ. 2021. № 4. С. 54–59.
2. Бланк І.О. Фінансове забезпечення розвитку підприємств / І.О. Бланк, Г.В. Ситник та ін. ; за ред. проф. І.О. Бланка. – К. : КНТЕУ, 2011. – 344 с
3. Вакулєнко В. Суть та класифікація підприємницьких ризиків." *Збірник матеріалів Звітної студентської наукової конференції за результатами науково-дослідної роботи у 2022 р./за заг. ред. ВМ Коваліва, РД Федіва м. Дубляни, 2023. 446 с. (2023): 303. [URL:https://www.lnup.edu.ua/attachments/article/4923/%D0%97](https://www.lnup.edu.ua/attachments/article/4923/%D0%97) (дата звернення 14.04.2024)*
4. Воронкова Т. Є., Рибальченко Н. П. Банкрутство підприємства та шляхи його подолання. Інтернаука. 2017. № 2(24). Т. 2. С. 39-43.
5. Гармідер, Л. Д., В. Санжара. "Теоретичні аспекти банкрутства підприємства. [URL:https://udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/sbornyk-tez-konferenc](https://udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/sbornyk-tez-konferenc) (дата звернення 14.04.2024)
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV Верховна Рада України. [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text) (дата звернення 15.04.2024)
7. Дика, Оксана. "Антикризове управління підприємством: сутність та значення." *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий: 206. [URL:http://vtei.com.ua/doc/11konf/zbl0.pdf#page=206](http://vtei.com.ua/doc/11konf/zbl0.pdf#page=206) (дата звернення 20.04.2024)*
8. Ємельянов, О. (2022). Методичні засади розроблення стратегії запобігання банкрутству підприємств. Collection of Scientific Papers «SCIENTIA», (December 2, 2022; Helsinki, Finland), 15–17. [URL:https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/591](https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/591) (дата звернення 14.04.2024)

9. Кодекс України з процедур банкрутства (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 19, ст. 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-> (дата звернення 14.04.2024)

10. Козирева , А., Глухова , В. (2024). Антикризове фінансове управління суб'єктами господарювання. *UNIVERSUM*, (4), 7–12. URL:<https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/676> (дата звернення 11.04.2024)

11. Косарева І. П., Удовика Є. М. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/48.pdf> (дата звернення 12.04.2024)

12. Кудельський В. Е. Фінансова діагностика у системі антикризового управління підприємством. *Економічний простір*. 2020. № 163. С. 81–84

13. Куценко, А. М. "Економічна сутність поняття «банкрутство» в умовах сьогодення." *The 2 nd International scientific and practical conference “Science and technology: problems, prospects and innovations”*(November 17-19, 2022) CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2022. 837 p.. 2022. URL:<http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789> (дата звернення 20.04.2024)

14. Марусяк Н. Л., Пильнюк Д. О. Банкрутство підприємства: сутність, причини та наслідки. URL: <https://cutt.ly/7Mr07fP> (дата звернення 20.04.2024)

15. Михальчук, Л., Куш, В. (2022). Теоретичні підходи до виявлення сутності, проблем та наслідків банкрутства підприємств. *Економіка та суспільство*, (37). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-30> (дата звернення 19.04.2024)

16. Міняйло В.П. "Методи оцінювання ймовірності банкрутства підприємства." *Фінансова аналітика та аудит зб. наук. ст. студ. ден. та заоч. форм навч./відп. ред. КО Назарова.*—Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022.—434 с.: 378.

17. Нікітюк, А. О., and Н. В. Коцеруба. "Поняття та види банкрутства підприємства." *сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: 360.

18. Ніколайчук, О. А., К. С. Кочерга. "Проблеми банкрутства вітчизняних підприємств в умовах воєнного стану." *Вісник ДонНУЕТ «Економічні науки»* 2 (79) (2023). URL:<https://visniknew.donnuet.edu.ua/index.php/visnik/article/view/94> (дата звернення 14.04.2024)

19. Олішевська, Ю. О. "Аналіз економічної сутності та значення потенціалу підприємства в сучасних умовах." *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий*: http://www.vtei.com.ua/doc/2023/vatra2004/zb7_162.pdf#

20. Офіційний сайт ТДВ «Яготинський МСЗ» <https://milkalliance.com.ua/company/enterprises/yagotinskij-maslozavod/> (дата звернення 22.04.2024)

21. Письменний, Роман. "Управління ризиком та запобігання банкрутства підприємства." *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий*: 168. URL:<http://www.vtei.com.ua/doc/11konf/zbl1.pdf#page=168> (дата звернення 22.04.2024)

22. Піхняк, Тетяна Андріївна, and Олександр Володимирович Руденко. "Банкрутство підприємства: сутність, причини виникнення та шляхи подолання." *С 83 Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в (2022)*: 189. URL:http://apnl.dnu.in.ua/2_2023/10.pdf (дата звернення 22.04.2024)

23. Поляков, Р. Б. "Сутність відносин банкрутства (неплатоспроможності) Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції (2023): 63. URL:http://apnl.dnu.in.ua/2_2023/10.pdf (дата звернення 21.04.2024)

24. Поляков, Р. Б. "Методи правового регулювання відносин банкрутства (неплатоспроможності)." *Вчені записки (2023)*: 36. URL:https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/6_2023/6_2023.pdf#page=42 (дата звернення 20.04.2024)

25. Поляков Р. Сутність відносин банкрутства (неплатоспроможності). Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2023. № 2. URL: http://apnl.dnu.in.ua/2_2023/10.pdf (дата звернення 20.03.2024)

26. Позднякова, Аліна Олександрівна, Людмила Григорівна Соляник. "Методи прогнозування банкрутства підприємства." *Сімдесят другі економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні* (2023): 19. URL:http://www.spilnota.net.ua/data/downloads/file_1678691967.pdf#page=19 (дата звернення 20.03.2024)

27. Пунько, Ю. М. "Фінансова стійкість підприємства: сутність, показники, особливості управління." *Редакційна колегія* (2022): 82. URL:https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/tezy_econ_17.11.22.pdf#page=82 (дата звернення 20.03.2024)

28. Рябенко, Г. М., О. Ю. Верланов, and С. О. Клименко. "Прогнозування банкрутства підприємства як складова антикризового фінансового управління." *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка* 18 (2023): 238-244. URL:<http://www.tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/457> (дата звернення 20.03.2024)

29. Смолич Д.В., Тимошук І.В. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та модель управління в сучасних умовах господарювання. Економічний простір. 2020. №153. С. 75-82.

30. Соболева, Ганна Григорівна. "Попередження та реагування, як один із методів запобігання банкрутства." *Оргкомітет* (2022): 91. URL:https://www.economyconfer.com.ua/data/downloads/file_1666255421.pdf#page=92 (дата звернення 20.03.2024)

31. Стащук, О., Шостак, Л., Булик, Д. (2022). Банкрутство підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, (44). URL:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-29> (дата звернення 20.03.2024)

32. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2000. 412 с

33. Француз, А. Й., and Н. В. Головата. "Теоретико-правові парадигми регулювання банкрутства." *Legal Bulletin* (2022): 24-27. <https://lbku.krok.edu.ua/index.php/legal-bulletin/article/view/321> (дата звернення 20.04.2024)

34. Яблонська А.С. Діяльність арбітражних керуючих: нормативне регулювання та необхідність законодавчого вдосконалення. URL:<http://www.minjust.gov.ua/?do=d&did=4793&sid=comments> (дата звернення 20.04.2024)

ДОДАТКИ

Додаток А

Дата звіту	2024-02-15
Період	2023 рік, 12 міс
Бухгалтер	КАПЛІЙ ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА
КАТОТТГ	UA32040210010094429
Кількість працівників	921

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1 528.00	1 295.00
первісна вартість	1001	11 581.00	9 526.00
накопичена амортизація	1002	10 053.00	8 231.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби	1010	390 541.00	415 608.00
первісна вартість	1011	811 917.00	898 932.00
знос	1012	421 376.00	483 324.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	32 020.00	30 570.00
Усього за розділом I	1095	424 089.00	447 473.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	165 465.00	192 592.00
Виробничі запаси	1101	117 522.00	106 103.00
Незавершене виробництво	1102	6 581.00	9 745.00
Готова продукція	1103	37 927.00	70 083.00
Товари	1104	3 435.00	6 661.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	592 908.00	623 833.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	11 642.00	25 628.00
з бюджетом	1135	12 613.00	14.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	56.00	68.00
із внутрішніх розрахунків	1145	806 529.00	831 558.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 977.00	206.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	7 818.00	41 043.00
Готівка	1166	4.00	2.00
Рахунки в банках	1167	7 814.00	41 041.00
Витрати майбутніх періодів	1170	452.00	0.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	4 470.00	2 165.00
Усього за розділом II	1195	1 604 930.00	1 717 107.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	2 029 019.00	2 164 580.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 797.00	3 797.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	1 528.00	1 528.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	679 715.00	934 870.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	685 040.00	940 195.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	27 913.00	13 957.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	225 982.00	225 359.00
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	253 895.00	239 316.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	366 248.00	485 430.00
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	21 756.00	22 609.00
товари, роботи, послуги	1615	214 804.00	244 287.00
розрахунками з бюджетом	1620	33 616.00	25 101.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	4 681.00	6 811.00
розрахунками зі страхування	1625	2 301.00	2 721.00
розрахунками з оплати праці	1630	7 979.00	9 913.00
за одержаними авансами	1635	641.00	579.00
за розрахунками з учасниками	1640	1 774.00	1 774.00
із внутрішніх розрахунків	1645	409 228.00	154 117.00
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	24 879.00	31 639.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	6 858.00	6 899.00
Усього за розділом III	1695	1 090 084.00	985 069.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	2 029 019.00	2 164 580.00

*Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)***Фінансові результати**

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4 857 266.00	3 736 091.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестрахування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	3 979 309.00	3 090 847.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	877 957.00	645 244.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	19 109.00	47 017.00
Адміністративні витрати	2130	44 464.00	37 602.00
Витрати на збут	2150	367 149.00	296 742.00
Інші операційні витрати	2180	41 416.00	65 926.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	444 037.00	291 991.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	1 836.00	1 745.00
Інші доходи	2240	1 390.00	882.00
Фінансові витрати	2250	138 408.00	116 777.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	308 855.00	177 841.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-53 695.00	-22 202.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	255 160.00	155 639.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	255 160.00	155 639.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	3 246 084.00	2 634 094.00
Витрати на оплату праці	2505	249 790.00	195 918.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	52 222.00	47 339.00
Амортизація	2515	73 423.00	75 141.00
Інші операційні витрати	2520	288 693.00	200 416.00
Разом	2550	3 910 212.00	3 152 908.00